

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.010.01.2021

Pan
Bogdan Florek
Dyrektor
Domu Dziecka im. Janusza Korczaka w Strzyżowie
ul. Sobieskiego 7
38-100 Strzyżów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/089 – Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dom Dziecka im. Janusza Korczaka w Strzyżowie, 38-100 Strzyżów, ul. Sobieskiego 7 ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bogdan Florek, Dyrektor Domu Dziecka im. Janusza Korczaka w Strzyżowie ² , od dnia 1 sierpnia 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa.2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka.3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia kontroli ³).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontrolerzy	Małgorzata Milanowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/66/2021 z dnia 17 maja 2021 r. Robert Szwagiel, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/67/2021 z dnia 17 maja 2021 r.

(akta kontroli str.1-5)

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności⁵

OCENA OGÓLNA

Dom Dziecka nie zapewnił pomocy wychowankom zgodnej z obowiązującymi przepisami prawa i wewnętrznymi uregulowaniami.

W terminie określonym w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*⁶, Dom Dziecka dostosowano do wymogów organizacyjnych, dotyczących wieku i liczby dzieci oraz warunków lokalowych.

Podejmowane w placówce działania opiekuńczo-wychowawcze nie były nakierowane na zindywidualizowane potrzeby każdego wychowanka i nie stanowiły spójnego i chronologicznego ciągu zdarzeń, w których aktywnie uczestniczyliby zarówno wychowawcy i specjaliści zatrudnieni w placówce, jak też rodzice dzieci i ich bliscy. Świadczona pomoc skupiała się głównie na zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych wychowanków.

Sporządzone w placówce diagnozy psychofizyczne i plany pomocy nie stanowiły rzetelnej bazy dla podejmowanych działań opiekuńczo-wychowawczych, gdyż nie ujmowano w nich wszystkich istotnych i dostępnych informacji o sytuacji dzieci i ich potrzebach. Wskazane w tych dokumentach cele i zadania do realizacji, ukierunkowane m.in. na udzielenie specjalistycznej pomocy dzieciom, w znacznej

¹ Zwany dalej: „Domem Dziecka” lub „placówką”.

² Zwany dalej: „Dyrektorem”.

³ Z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, które miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., zwanej dalej: „ustawą o NIK”.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2020 r., poz. 821 ze zm., zwanej dalej: „ustawą o pieczy zastępczej”.

części nie zostały zrealizowane, np. uczestniczenie w terapii psychologicznej, zajęciowej czy pracy terapeutycznej.

Związane to było m.in. z niezatrudnieniem psychologa, długotrwałą nieobecnością terapeuty oraz wykonywaniem zadań wychowawców przez pedagoga, z powodu ich niewystarczającej liczby.

Niedostosowanie liczby wychowawców i specjalistów zatrudnionych w placówce do liczby dzieci oraz ich potrzeb naruszało przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie *instytucjonalnej pieczy zastępczej*⁷, regulujące zasady sprawowania opieki nad dziećmi w czasie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i w godzinach nocnych, a także prowadzenia kart pobytu, arkuszy badań i obserwacji oraz kart udziału w zajęciach.

W Domu Dziecka nie podejmowano skutecznych działań reintegracyjnych, ograniczając je jedynie do umożliwienia kontaktów dzieci z rodzinami.

Podczas trwania epidemii, w placówce zadbano o bezpieczeństwo dzieci, wyposażając je w środki ochrony indywidualnej oraz niezbędne wyposażenie do przeprowadzania nauki zdalnej.

OBSZAR

1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa.

Opis stanu faktycznego

1. Decyzją z dnia 27 grudnia 2010 r. Wojewoda Podkarpacki zezwolił Powiatowi Strzyżowskiemu na prowadzenie całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej w Strzyżowie typu socjalizacyjnego, w celu świadczenia przez nią – zgodnie z jej typem – pomocy dzieciom.

W dniu 22 listopada 2013 r. Rada Powiatu w Strzyżowie uchwaliła statut Domu Dziecka, w którym zapisano m.in. iż posiada on 30 miejsc, umieszcza się w nim dzieci i młodzież od dziesiątego do osiemnastego roku życia oraz poniżej dziesiątego roku życia w sytuacji, o której mowa w art. 95 ust. 2 ustawy o *pieczy zastępczej*, a także do dwudziestego piątego roku życia – po spełnieniu warunków, o których mowa w art. 37 ust. 2 ww. ustawy. Zgodnie ze statutem celem jego działalności było zapewnienie dzieciom:

- całodobowej, ciągłej lub okresowej opieki;
- zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także świadczeń zdrowotnych i kształcenia;
- odpowiednich warunków mieszkaniowych, całodziennego wyżywienia;
- bielizny, odzieży, środków higienicznych i innych przedmiotów osobistego użytku;
- leków, podręczników i przyborów szkolnych;
- warunków prawidłowego rozwoju psychofizycznego;
- wsparcia psychologicznego oraz pomocy lekarskiej.

Realizując zaspokajanie potrzeb dzieci placówka winna była kierować się w szczególności:

- dobrem i poszanowaniem ich praw;
- potrzebą wyrównywania deficytów rozwojowych, koniecznością wspierania rozwoju dzieci poprzez umożliwienie kształcenia, rozwoju zainteresowań i indywidualizowanie oddziaływań wychowawczych;
- potrzebą działań przygotowujących do samodzielnego życia;
- poszanowaniem praw rodziców, w tym do kontaktowania się z dziećmi, utrzymywania więzi i umożliwienia powrotu do rodziny.

Dom Dziecka był zobowiązany do współpracy z placówkami oświatowymi, opiekuńczymi, kulturalnymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi, sądami rodzinnymi, kuratorami sądowymi, organizatorem

⁷ Dz. U. Nr 292, poz. 1720, zwanego dalej: „rozporządzeniem w sprawie pieczy zastępczej”.

pieczy zastępczej, asystentami rodzinnymi, organizacjami pozarządowymi, kościołami, jednostkami pomocy społecznej, samorządami lokalnymi celem przybliżenia i odnowienia więzi ze środowiskiem rodzinnym i społecznym.

(dowód: akta kontroli str. 6-13)

W regulaminie organizacyjnym Domu Dziecka z dnia 4 grudnia 2013 r. zapisano m.in., że realizuje on przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi. W placówce działa zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka, do którego kompetencji należy m.in. ocena możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy i analiza stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną. W skład zespołu wchodzi m.in. pedagog, przedstawiciel organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, asystent rodziny prowadzący pracę z rodziną dziecka oraz przedstawiciel ośrodka adopcyjnego. Do Domu Dziecka nie przyjmuje się dzieci i młodzieży chorych fizycznie lub psychicznie, wymagających stałego leczenia lub indywidualnej opieki i pomocy, której placówka nie może zapewnić; upośledzonych w stopniu głębokim; uzależnionych od środków odurzających i psychotropowych. Niezwłocznie po przyjęciu dziecka pedagog sporządza diagnozę. Odnośnie kart pobytu dziecka wskazano na konieczność prowadzenia ich w sposób systematyczny, rzetelny, wraz z niezbędnym komentarzem, co winno posłużyć w sposób przejrzysty analizie wydarzeń wpływających na zachodzące w rozwoju wychowanka zmiany psychofizyczne.

Do zadań wychowawcy należy w szczególności tworzenie serdecznej atmosfery, sprzyjającej rozwojowi uczuć i więzi emocjonalnych; opracowanie planu pomocy dziecku; utrzymywanie kontaktów z rodzinami wychowanków; współdziałanie z rodzinami zaprzyjaźnionymi i opiekunami prawnymi, z asystentem rodziny; wdrażanie wychowanków do przestrzegania higieny osobistej oraz porządku i czystości otoczenia, prac samoobsługowych i porządkowych; podejmowanie działań w zakresie utrzymywania dobrego stanu zdrowia wychowanków oraz opieki w czasie choroby; współpraca ze szkołami, do których uczęszczają wychowankowie oraz udzielanie lub organizowanie pomocy w nauce; zaopatrywanie wychowanków w odpowiednią odzież i inne przedmioty osobistego użytku; odpowiedzialność za wyposażenie usamodzielnianych wychowanków; utrzymywanie kontaktów z usamodzielnionymi wychowankami w początkowym okresie ich samodzielnego życia; prowadzenie obowiązującej dokumentacji grupy.

Do zadań pedagoga należy w szczególności: rozpoznanie sytuacji wychowawczej, opiekuńczej i prawnej wychowanka; sporządzenie diagnozy psychofizycznej dziecka; współdziałanie z sądami i ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi w sprawach wychowanków; przygotowywanie warunków powrotu wychowanka do rodziny; podejmowanie działań związanych z uregulowaniem sytuacji prawnej i majątkowej wychowanków; udzielanie pomocy wychowankom w rozwiązywaniu szczególnie trudnych problemów życiowych; udzielanie pomocy usamodzielnionym wychowankom; interesowanie się losami i wspieranie usamodzielnianych wychowanków.

Dom Dziecka prowadzi dokumentację dotyczącą pobytu wychowanków w placówce a w szczególności: księgę ewidencji wychowanków; karty pobytu dziecka; plany pomocy dziecku; kartę udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga lub terapeutę, z opisem ich przebiegu, o ile dziecko tego wymaga; arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych; karty wyposażenia wychowanków; dokumentację osobistą wychowanka; księgę meldunkową wychowanków. Dokumentację pobytu w domu dziecka stanowią również protokoły zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka.

Do księgi ewidencji wychowanków wpisuje się: imię i nazwisko wychowanka przyjętego do domu dziecka; datę i miejsce urodzenia; imiona i nazwiska rodziców oraz ich adresy zamieszkania /jeżeli nie żyją - datę śmierci/; imiona i nazwiska opiekunów prawnych oraz osób zobowiązanych do alimentacji; nazwę organu, który wydał skierowanie do placówki; numer i datę wydania skierowania /w przypadku postanowienia sądu również datę tego postanowienia/; określenie warunków pobytu; zakresy i formy świadczeń; adres dotychczasowego miejsca stałego pobytu /zameldowania dziecka a jeżeli dziecko nie ma stałego zameldowania, odnotowuje się, skąd przybyło/; datę przyjęcia do placówki oraz datę i przyczynę skreślenia z ewidencji; nazwę i adres placówki do której wychowanek został przeniesiony; adres rodziców /opiekunów/, którym został przekazany; adres i miejsce pracy - jeśli wychowanek został usamodzielniony.

Dokumentacja osobista wychowanka obejmuje: skierowanie; wyciąg aktu urodzenia; orzeczenie sądu; odpisy aktów zgonu rodziców, jeśli nie żyją; dokumenty meldunkowe; korespondencję w sprawach wychowanka; dokumenty szkolne; orzeczenie lub opinię kwalifikacyjną; wnioski i wskazania dotyczące opieki, programu indywidualnej terapii; osobistą dokumentację zdrowotną /wyniki badań, karty informacyjne z pobytu w zakładzie opieki zdrowotnej, książeczkę zdrowia/.

Przyjmowanie dzieci i młodzieży do Domu Dziecka odbywa się całą dobę.

(dowód: akta kontroli str. 14-43)

W dniu 30 listopada 2020 r. Starosta Powiatu Strzyżowskiego zwrócił się do Wojewody Podkarpackiego z wnioskiem o zmianę decyzji z dnia 27 grudnia 2010 r. zezwalającej na prowadzenie Domu Dziecka i wydanie zezwolenia na zmianę regulaminowej liczby wychowanków z 30 na 14. W uzasadnieniu podano, że w placówce obecnie przebywa 27 wychowanków, po zmianie 13 wychowanków zaplanowano przenieść do nowo powstałej placówki. We wniosku zapisano m.in., że wychowankami opiekuje się pięciu wychowawców, ich praca jest wspomagana przez pedagoga, terapeutę i opiekunkę dziecięcą. W placówce prowadzone są przez pedagoga i wychowawców różnorodne zajęcia wspomagające rozwój wychowanków oraz zajęcia o charakterze terapeutycznym, takie jak zajęcia kompensacyjne, plastyczne, kulinarne, sportowe oraz turystyczne.

Rada Powiatu Strzyżowskiego podjęła uchwałę⁸ w sprawie przekształcenia z dniem 1 stycznia 2021 r. Domu Dziecka poprzez wydzielenie z niego nowej placówki, tj. Domu Dziecka Nr 2 z siedzibą w Strzyżowie, ul. Sobieskiego 7/2. Uchwałą tą – nowym placówkom nadano statuty. Dom Dziecka został zobowiązany do obsługi administracyjnej, finansowej oraz organizacyjnej Domu Dziecka Nr 2. Zgodnie z uchwałą Dyrektor jest jednocześnie dyrektorem Domu Dziecka Nr 2 w Strzyżowie. Treść statutu Domu Dziecka z 2020 r., poza zmianą liczby miejsc z 30 do 14, dodaniem zapisów dotyczących zapewnienia ww. obsługi oraz sprawowania przez Wojewodę Podkarpackiego kontroli nad realizacją standardu opieki i wychowania, pozostała bez zmian.

W dniu 5 listopada 2020 r. Zarząd Powiatu Strzyżowskiego uchwalił regulamin Domu Dziecka, który wszedł w życie 1 stycznia 2021 r. Zmiany jego treści w porównaniu do regulaminu z 2013 r., dotyczyły m.in. zmniejszenia liczby miejsc do 14, dodania zapisów w zakresie wykonywania kompleksowej obsługi drugiego Domu Dziecka oraz sprawowania kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 44-109)

Decyzjami z dnia 29 grudnia 2020 r. Wojewoda Podkarpacki zezwolił na prowadzenie od dnia 1 stycznia 2021 r. dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 110-115)

⁸ W dniu 28 października 2020 r.

W Domu Dziecka od 1 stycznia 2019 r. przebywało siedmioro dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz o potrzebie kształcenia specjalnego i dwoje dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308)

Dyrektor wyjaśnił, że przyjęte dzieci do naszej placówki, które na obecną chwilę mają orzeczenie o niepełnosprawności oraz potrzebie kształcenia specjalnego były kierowane do instytucjonalnej pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia Sądu. W chwili przyjęcia dzieci nie były diagnozowane, nie miały orzeczenia o niepełnosprawności. W trakcie pobytu w naszej placówce zostały zdiagnozowane. Wychowankowie, którzy otrzymali orzeczenie o niepełnosprawności i potrzebie kształcenia specjalnego zostali skierowani do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego⁹ we Frysztaku i Strzyżowie. Zapewniono im tam właściwą dla ich niepełnosprawności terapię. Dzieci po powrocie ze szkoły przebywają z innymi dziećmi, co jest elementem socjalizacyjnym dla nich i ich kolegów i koleżanek. Nasze dzieci po zdiagnozowaniu nie mają szans przyjęcia do placówek specjalistyczno-terapeutycznych z uwagi na brak miejsc. Kierowane są tam osoby, które w orzeczeniu sądu mają wskazane miejsce pobytu. Chłopiec z orzeczeniem o niepełnosprawności został przyjęty na podstawie orzeczenia Sądu kierującego go do instytucjonalnej pieczy zastępczej, a nie do specjalistyczno-terapeutycznego ośrodka. Kontynuuje on naukę w SOSW Frysztak. Skreślenie go po osiągnięciu przez niego pełnoletności skutkowałoby umieszczeniem w DPS-ie, czego chciałem uniknąć.

W zakresie zapewnienia dzieciom odpowiedniej do ich potrzeb specjalistycznej pomocy wyjaśnił, że w ostatnich latach sytuacja kadrowa w placówce była bardzo trudna. Pani terapeuta była na zwolnieniu chorobowym (okazało się, że na dłuższy okres). Jednocześnie rozpoczęły się prace remontowe w placówce, które miały doprowadzić do podziału budynku na dwa osobne domy. W połączeniu z pandemią i zamknięciem się z dziećmi w placówce organizacja pracy w tym czasie była bardzo utrudniona. W związku z potrzebą podwojenia liczby wychowawców, do pracy w zastępstwie terapeuty, obstawiałem dyżury wychowawcą. Braki kadrowe zmusiły mnie również do obstawiania dyżurów na grupie z dziećmi pedagogiem. Z uwagi na pandemię, która wymusiła na nas zmianę organizacji czasu pracy (dzieci przebywały 24 godz. zamknięte w placówce), chcieliśmy aby ten trudny czas był dla naszych wychowanków jak najmniej uciążliwy. Pomoc dzieciom w nauce oraz opieka nad nimi powodowały, że nie szukałem na stanowisko terapeuty nowej osoby (co w tym czasie było bardzo trudne). Potrzebowałem dodatkowej osoby do opieki nad dziećmi. Wszyscy byli zaangażowani w bezpośrednią opiekę nad dziećmi. Specjalistyczna pomoc nie mogła być realizowana w szkołach. Wszystkie instytucje jak Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne¹⁰, Poradnie Zdrowia Psychicznego itp. były zamknięte. Mogliśmy jedynie telefonicznie otrzymać wskazówki dotyczące leczenia dzieci. Skoncentrowaliśmy się na opiece i zapewnieniu dzieciom bezpieczeństwa, maksymalnej pomocy wychowankom w nauce, organizowaniu im czasu wolnego, np. wieczory filmowe, gry planszowe, zawody sportowe. Dzieci czuły potrzebę stałej obecności wychowawcy, który dawał im poczucie bezpieczeństwa.

(dowód: akta kontroli str. 318-333)

2. Do dnia 31 grudnia 2020 r. Powiat Strzyżowski prowadził Dom Dziecka jako całodobową placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego, na podstawie decyzji Wojewody Podkarpackiego z dnia 27 grudnia 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 6-7)

⁹ Zwanego dalej: „SOSW”.

¹⁰ Zwane dalej: „PPP”.

Z dniem 1 stycznia 2021 r., na podstawie uchwały Rady Powiatu Strzyżowskiego z dnia 28 października 2020 r., z Domu Dziecka wydzielono nową placówkę, tj. Dom Dziecka Nr 2 z siedzibą w Strzyżowie przy ul. Sobieskiego 7/2. Obie placówki znajdują się na jednej nieruchomości gruntowej i w jednym budynku wielorodzinnym. W budynku tym nie było innych podmiotów, o których mowa w przepisie art. 106 ust. 2a ustawy o *pieczy zastępczej*.

W dniu 25 listopada 2020 r., działając m.in. na podstawie art. 2 ust. 1b, 2, 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o *własności lokali*¹¹, Starosta Powiatu Strzyżowskiego zaświadczył, że lokale nr 1, 2 i 3 znajdujące się w budynku wielorodzinnym Domu Dziecka, zlokalizowanym na działce nr ewid. 932/5 w miejscowości Strzyżów, przy ul. Sobieskiego 7, gmina Strzyżów, stanowią trzy samodzielne lokale i spełniają wymogi zawarte w art. 5 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*¹². Zarówno w ww. zaświadczeniu, jak i w *projekcie podziału nieruchomości do wyodrębnienia własności trzech samodzielnych lokali w budynku położonym przy ul. Sobieskiego 7 w Strzyżowie – Dom Dziecka im. Janusza Korczaka, działka nr 932/5 w Strzyżowie*, stanowiącym jego integralną część nie dokonano przyporządkowania wyodrębnionych w projekcie lokali (lokal nr 1, mieszkalny, znajdujący się częściowo na piętrze, częściowo na parterze; lokal nr 2, mieszkalny, znajdujący się na piętrze; lokal nr 3, administracyjno-techniczny, znajdujący się na parterze z pomieszczeniami pomocniczymi w piwnicy budynku), do funkcjonujących po podziale placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Na posiedzeniu Zarządu Powiatu Strzyżowskiego w dniu 21 października 2020 r. omówiono tematykę przekształcenia placówek na bazie projektu podziału nieruchomości do wyodrębnienia własności trzech samodzielnych lokali w budynku położonym przy ul. Sobieskiego 7, na działce nr 932/5 w Strzyżowie i przyporządkowano lokale do poszczególnych placówek.

(dowód: akta kontroli str. 63-83; 161-165; 316-320; 350-357; 613)

Decyzjami z dnia 29 grudnia 2020 r., wydanymi m.in. na podstawie art. 106 ust. 1 i 3-7 ustawy o *pieczy zastępczej*, Wojewoda Podkarpacki odpowiednio:

- zmienił decyzję z dnia 27 grudnia 2010 r. i zezwolił Powiatowi Strzyżowskiemu na prowadzenie od dnia 1 stycznia 2021 r. placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – Domu Dziecka;
- zezwolił, z dniem 1 stycznia 2021 r., Powiatowi Strzyżowskiemu na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego – Domu Dziecka Nr 2 w Strzyżowie.

W uzasadnieniu pierwszej z nich podał, że na podstawie zgromadzonej dokumentacji fotograficznej obrazującej placówkę, przedstawionych rozwiązań w zakresie zabezpieczenia opieki dla zmniejszonej liczby wychowanków oraz ustaleń dokonanych w toku kontroli doraźnej, przeprowadzonej w sposób zdalny uznano, że spełnia ona warunki w zakresie zapewnienia standardów opiekuńczo-wychowawczych.

(dowód: akta kontroli str. 110-115; 167-172; 613)

Zgodnie z art. 106 ust. 3 ustawy o *pieczy zastępczej* Wojewoda może zezwolić na funkcjonowanie w jednym wielorodzinnym budynku więcej niż jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej do 14 dzieci, uwzględniając specyfikę i zadania tych placówek oraz potrzeby środowiska lokalnego w przypadku lokali stanowiących odrębną nieruchomość w rozumieniu przepisów o własności lokali.

Wojewoda Podkarpacki wyjaśnił, że wydając ww. decyzję zmieniającą oparł się na urzędowym dokumencie, tj. na zaświadczeniu Starosty Powiatu Strzyżowskiego, zgodnie z którym wydzielone lokale w budynku odpowiadają wymogom

¹¹ T.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1048.

¹² Dz. U. z 2020 r., poz. 1333 ze zm.

samodzielności lokali według przepisu art. 2 ust. 2 ustawy o *własności lokali*. W wyjaśnieniu Wojewoda nie odniósł się, czy sporządzono umowy wyodrębnienia lokali w formie aktów notarialnych i czy zostały one ujawnione w księgach wieczystych.

(dowód: akta kontroli str. 309-315)

Na dzień 2 lipca 2021 r. lokale, w których mieściły się Dom Dziecka i Dom Dziecka Nr 2 w Strzyżowie nie stanowiły odrębnych nieruchomości w rozumieniu przepisów o własności lokali, gdyż nie sporządzono umowy wyodrębnienia lokali w formie aktów notarialnych i nie zostały one ujawnione w księgach wieczystych.

Wicestarosta Powiatu Strzyżowskiego wyjaśnił, że wyznaczono terminy spisania aktów notarialnych w celu ujawnienia nieruchomości w księgach wieczystych.

(dowód: akta kontroli str. 316-320)

3. W Domu Dziecka zapewniono warunki lokalowe odpowiadające wymogom wynikającym z przepisu § 18 ust. 3 rozporządzenia w *sprawie pieczy zastępczej*.

W budynku Domu Dziecka znajdowała się sala cateringowa wyposażona w okienka do wydawania posiłków z kuchni (śniadań, obiadów, półproduktów na kolację) zarówno dla dzieci z Domu Dziecka, jak i dla Domu Dziecka Nr 2 w Strzyżowie. Według oświadczenia Dyrektora dzieciom z Domu Dziecka Nr 2 wydawane są posiłki, które przenoszone są w termosach do ich Domu Dziecka i tam też są spożywane. Po podziale w placówkach wyodrębniono osobne aneksy kuchenne, pokoje, toalety, łazienki, świetlice.

(dowód: akta kontroli str. 63-73; 161-166; 350-357; 613)

4. Zapisy odnoszące się do liczby dzieci, które mogły przebywać w placówce zawarte w decyzjach Wojewody Podkarpackiego oraz w uregulowaniach wewnętrznych placówki, tj. statutach, regulaminach organizacyjnych były zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami ustawy o *pieczy zastępczej*.

(dowód: akta kontroli str. 10; 17; 84; 93; 110-112)

Według stanu na dzień 1 stycznia 2019 r. w Domu Dziecka przebywało 29 wychowanków, a na koniec 2019 r. i na dzień 1 stycznia 2020 r. – 28. Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. było 26 dzieci, a po podziale – od 1 stycznia 2021 r. – 12. W dniu 20 stycznia 2021 r. przyjęto troje dzieci, a w dniu 1 lutego 2021 r. jeden z wychowanków usamodzielniał się. W okresie od 20 stycznia do 1 lutego 2021 r. w ewidencji Domu Dziecka ujęto 15 wychowanków, z których jeden przebywał w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym¹³. Wojewoda nie wydał zezwolenia w trybie przepisu art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej* na przyjęcie ponad ustawowy limit 14 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 614)

5. Zapisy odnoszące się do wieku dzieci, które mogły przebywać w placówce zawarte w uregulowaniach wewnętrznych placówki, tj. statutach, regulaminach organizacyjnych były zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami ustawy o *pieczy zastępczej*. W okresie objętym kontrolą obowiązywały zapisy stanowiące, iż Dom Dziecka przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży od dziesiątego do osiemnastego roku życia. Zgodnie 95 ust. 2 oraz art. 37 ust. 2 cyt. ustawy możliwe było przyjęcie dzieci młodszych, jak i do dwudziestego piątego roku życia.

(dowód: akta kontroli str. 10; 17; 84; 93)

W okresie objętym kontrolą do Domu Dziecka przyjęto łącznie dwoje dzieci poniżej dziesiątego roku życia, tj. mające odpowiednio: siedem lat i sześć miesięcy oraz dziewięć lat i siedem miesięcy. Ponadto we wcześniejszym okresie przyjęto czworo dzieci, które w dniu 1 stycznia 2019 r. nie ukończyły siódmego roku życia oraz

¹³ Zwany dalej: „MOW”.

w dniu 1 stycznia 2020 r. – dziesiątego roku życia. Każde z tych dzieci przyjęto ze starszym rodzeństwem.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 614)

6. W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka zatrudniono:

- Dyrektora, okresowo pełniącego również funkcję wychowawcy;

- 11 wychowawców, z których:

a) jeden był nieobecny od 1 stycznia do dnia 4 sierpnia 2019 r. z powodu urlopu rodzicielskiego i od dnia 16 marca do dnia 10 maja 2020 r. – z powodu opieki nad dzieckiem, a z dniem 1 stycznia 2021 r. został przeniesiony do Domu Dziecka Nr 2 w Strzyżowie;

b) jeden był nieobecny od dnia 16 marca do dnia 6 sierpnia 2019 r., od dnia 27 czerwca do dnia 12 lipca 2020 r., od dnia 8 maja do dnia 30 czerwca 2021 r. z powodu zwolnienia lekarskiego;

c) jeden był nieobecny od dnia 2 czerwca do dnia 20 lipca 2020 r. z powodu zwolnienia lekarskiego;

d) jeden był nieobecny od dnia 12 sierpnia do dnia 18 października 2020 r. z powodu zwolnienia lekarskiego;

e) pięciu przepracowało okres objęty kontrolą bez przerw, w tym czterech z nich z dniem 1 stycznia 2021 r. zostało przeniesionych do Domu Dziecka Nr 2 w Strzyżowie;

f) jeden był zatrudniony na zastępstwo za pracownika przebywającego na zwolnieniu lekarskim w okresie od dnia 15 września do dnia 18 października 2020 r. i od 15 stycznia do 30 czerwca 2021 r.;

g) jeden był zatrudniony w okresie od dnia 1 sierpnia 2017 r. do 31 sierpnia 2019 r. i nieobecny od dnia 22 maja do dnia 19 czerwca 2019 r. z powodu zwolnienia lekarskiego;

- jednego pedagoga, który był nieobecny od dnia 16 lipca do dnia 14 sierpnia 2020 r. z powodu zwolnienia lekarskiego;

- jednego terapeutę, który był nieobecny od dnia 13 czerwca 2019 r. do dnia 18 stycznia 2020 r. z powodu zwolnienia lekarskiego, od dnia 19 stycznia 2020 r. do dnia 16 stycznia 2021 r. – z powodu urlopu rodzicielskiego/macierzyńskiego, od dnia 1 maja do dnia 30 czerwca 2021 r. – z powodu urlopu wychowawczego;

- jedną opiekunkę dziecięcą, okresowo pełniącą także funkcję praczkę.

Faktycznie do dnia 31 grudnia 2020 r. dziećmi opiekowało się od ośmiu do 11 wychowawców, a po podziale od dnia 1 stycznia 2021 r. – od czterech do pięciu. Zarówno Dyrektor, pedagog, wychowawcy, jak i opiekunka dziecięca posiadali kwalifikacje określone w przepisie art. 97 ust. 3 pkt. 1, 2, 5 i 6 oraz w przepisie art. 98 ust. 1 pkt. 1, 2 i 5 oraz ust. 3 pkt 4 ustawy o *pieczy zastępczej*.

Stosownie do przepisu art. 98 ust. 1 pkt 4 cyt. ustawy osoba prowadząca terapię winna posiadać udokumentowane przygotowanie do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy z dzieckiem i rodziną.

Osoba zatrudniona na stanowisku terapeuty posiadała wykształcenie wyższe pedagogiczne, o kierunku pedagogika. Legitymowała się również zaświadczeniem ukończenia kursu pt. *Przeciwdziałania marginalizacji społecznej*, który obejmował zagadnienia dotyczące: profilaktyki rodzinnej, tj. treningu umiejętności wychowawczych oraz elementy prawa rodzinnego w pracy pedagoga i pracownika socjalnego; profilaktyki bezrobocia oraz patologii społecznej, tj. profilaktyki przemocy w rodzinie i procedury *Niebieska Karta*; pracy z rodziną dotkniętą zjawiskiem przemocy w rodzinie oraz profilaktyki uzależnień – alkoholizmu, narkomanii i uzależnień behawioralnych. Ukończyła także szkolenie pn. *Bez tabu – psychoseksualność dzieci i młodzieży*. Od dnia 1 stycznia 2019 r. do dnia 30

czerwca 2021 r. świadczyła pracę w Domu Dziecka przez okres ośmiu miesięcy. Podczas jej nieobecności Dyrektor nie zapewnił zastępstwa.

W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka nie zatrudniano psychologa.

(dowód: akta kontroli str. 173-217; 615-618)

W regulaminie organizacyjnym Domu Dziecka z dnia 4 grudnia 2013 r. zapisano m.in., że proces wychowawczy polega na realizacji systemu zintegrowanych działań diagnostycznych, edukacyjnych, wychowawczych i terapeutycznych, oraz pracy z rodziną wychowanka. Na system ten składają się m.in. zajęcia specjalistyczne, reedukacyjne, logopedyczne, psychokorekcyjne, socjoterapii i inne według potrzeb i możliwości, zajęcia kulturotwórcze, koła zainteresowań. Zajęcia specjalistyczne organizuje się w wymiarze od 2 do 6 godzin tygodniowo dla grupy wychowawczej, które prowadzi pedagog Domu Dziecka lub inny specjalista posiadający odpowiednie przygotowanie. W Domu Dziecka zatrudnia się m.in. pracowników pedagogicznych, tj. wychowawców i pedagogów oraz psychologa i terapeutę.

Do zadań terapeuty należy: współpraca z psychologiem, pedagogiem, wychowawcami; formułowanie wspólnie z pedagogiem diagnozy rozwoju psychofizycznego dziecka oraz zaburzeń zachowania; konsultowanie programu profilaktycznego na potrzeby wychowawców; prowadzenie zajęć terapeutycznych: indywidualnych, grupowych dla różnych grup wiekowych dzieci; prowadzenie wymaganej dokumentacji (zeszytów obserwacji, dziennika zajęć).

(dowód: akta kontroli str. 14-43)

W regulaminie organizacyjnym, który wszedł w życie 1 stycznia 2021 r. wskazano m.in., że podstawową opiekę zdrowotną oraz świadczenia specjalistyczne, diagnostyczne i rehabilitacyjne zapewniają wychowankom właściwe publiczne i niepubliczne zespoły opieki zdrowotnej. Pedagog, psycholog i terapeuta nie prowadzą grup wychowawczych, a *w zakresie ich obowiązków wchodzi prowadzenie zajęć specjalistycznych z wychowankiem, w wymiarze nieprzekraczającym 1/2 wymiaru czasu pracy.* W regulaminie nie ujęto zadań poszczególnych pracowników placówki oraz wymagań, które winny te osoby spełniać, a które były enumeratywnie sprecyzowane w poprzednio obowiązującym.

(dowód: akta kontroli str. 44-109)

W aktach osobowych Dyrektora, sześciorga wychowawców, pedagoga oraz opiekuna nie było dokumentów potwierdzających, że osoby te nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im zawieszona ani ograniczona a także o wypełnianiu przez nich obowiązku alimentacyjnego – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynikał z tytułu egzekucyjnego. Potwierdzenie ww. danych, w formie oświadczeń pracowników, znajdowało się w dokumentacji pięciu wychowawców i terapeuty.

Potwierdzenia z rejestrów centralnych odnośnie nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe miało pięciu wychowawców oraz pedagog. Oświadczenia o niekaralności złożyło pięciu wychowawców oraz terapeuta. W aktach jednego wychowawcy i opiekuna dziecięcego nie było dokumentów w ww. zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 173-214; 615-618)

Zgodnie z art. 97 ust. 3 pkt. 3 i 4 ustawy o *pieczy zastępczej* dyrektorem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego może być osoba, która:

- nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona;
- wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego.

Według przepisu art. 98 ust. 3 pkt. 1, 2 i 3 cyt. ustawy w placówce opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi może pracować osoba, która:

- nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona;
- wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;
- nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o *przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym*¹⁴ przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi pracodawcy lub inni organizatorzy w zakresie takiej działalności są obowiązani do uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

W aktach osobowych zarówno Dyrektora jak i wychowawców, pedagoga, terapeuty i opiekuna dziecięcego znajdowały się ich oświadczenia o niefigurowaniu w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, które nie były zaewidencjonowane (ponumerowane) w spisie treści. Nie było też dokumentów potwierdzających sprawdzenie tych osób w rejestrze.

(dowód: akta kontroli str. 173-214; 615-618)

Dwunastu spośród 15 pracowników zatrudnionych w okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka podnosiło swoje kwalifikacje, uczestnicząc w szkoleniach, kursach, warsztatach i studiach podyplomowych, które dotyczyły m.in. dzieci i młodzieży z zaburzeniami zdrowia psychicznego; współczesnych zagrożeń dzieci i młodzieży: uzależnień i zachowań ryzykownych; seksualności dzieci i młodzieży oraz edukacji seksualnej; edukacji i potrzeb rewalidacyjnych osób z niepełnosprawnością intelektualną; pracy z dzieckiem nadpobudliwym; socjoterapii i resocjalizacji.

Pozostałych trzech pracowników nie podnosiło swoich kwalifikacji. Żaden z pracowników nie korzystał z prawa do korzystania z poradnictwa mającego na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 218-223)

Zgodnie z przepisem art. 98 ust. 4 ustawy o *pieczy zastępczej* ww. osoby mają prawo do korzystania z poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Dyrektor wyjaśnił, że *pracownicy którzy w ostatnim okresie zostali przyjęci do pracy nie podnosili swoich kwalifikacji w związku z pandemią i brakiem czasu na szkolenie. W obecnym czasie trudno proponować pracownikom podnoszenie kwalifikacji, jeżeli nie mam możliwości podniesienia im pensji.* Na pytanie czy pracownicy Domu Dziecka korzystali zgodnie z przepisem art. 98 ust. 4 ustawy o *pieczy zastępczej* z poradnictwa mającego na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego wyjaśnił, że *nikt z wychowawców nie zgłaszał chęci uczestnictwa w tej kwestii.*

(dowód: akta kontroli str. 318-333)

¹⁴ T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 152.

7. W okresie objętym kontrolą Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny przeprowadził łącznie dwie kontrole dotyczące stanu sanitarnego Domu Dziecka. Po kontroli z dnia 15 maja 2019 r. nakazał w terminie do dnia 31 sierpnia 2020 r. doprowadzić do należytego stanu sanitarno-technicznego boazerię i panele ścienne na korytarzach pierwszego piętra oraz sufit w łazience na pierwszym piętrze. Pismem z dnia 25 września 2020 r. Dyrektor zwrócił się z prośbą o przesunięcie ww. terminu do końca 2020 r. Prośbę uzasadnił przekształceniem Domu Dziecka w dwie odrębne placówki i rozpoczęciem prac remontowych.

W dniu 18 września 2020 r. sprawdzono realizację ww. zaleceń i stwierdzono doprowadzenie do należytego stanu sanitarno-technicznego sufitu w łazience oraz niewykonanie pozostałych prac. W tym samym dniu przeprowadzono także ocenę stanu sanitarnego placówki, w tym działań przeciwepidemicznych związanych z COVID-19, nie stwierdzając w tym zakresie nieprawidłowości. Decyzją z dnia 1 października 2020 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Strzyżowie ustalił nowy termin dostosowania stanu boazerii i paneli na dzień 31 grudnia 2020 r. Pełne wykonanie prac w tym zakresie ustalono podczas kontroli w dniu 12 lutego 2021 r.

(dowód: akta kontroli str. 121-149)

W dniu 25 lutego 2021 r. do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie wpłynęła skarga rodzica dzieci przebywających w Domu Dziecka dotycząca utrudniania przez Dyrektora kontaktów. Skarga została rozpatrzona przez Komisję Skarg, Wniosków i Petycji przy Radzie Powiatu Strzyżowskiego, która uznała ją za bezzasadną. Do Wojewody Podkarpackiego nie wpłynęły skargi dotyczące funkcjonowania Domu Dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 150-160; 309-315)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie od 20 stycznia do 1 lutego 2021 r. w ewidencji Domu Dziecka ujęto 15 wychowanków, z których jeden przebywał w MOW. Wojewoda nie wydał zezwolenia w trybie przepisu art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej* na przyjęcie ponad ustawowy limit 14 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 614)

Zgodnie z art. 95 ust. 3 i 3a *ustawy o pieczy zastępczej* w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2, z zastrzeżeniem ust. 3a. W przypadku gdy umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego dziecko lub osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o której mowa w art. 37 ust. 2, zostały umieszczone w: 1) domu pomocy społecznej, 2) specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, 3) młodzieżowym ośrodku wychowawczym, 4) młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę, 5) specjalnym ośrodku wychowawczym, 6) hospicjum stacjonarnym, 7) oddziale medycyny paliatywnej, 8) areszcie śledczym, 9) schronisku dla nieletnich, 10) zakładzie karnym, 11) zakładzie poprawczym – dyrektor tej placówki może, pomimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w placówce, za zezwoleniem wojewody, przyjąć kolejne dziecko.

Dyrektor wyjaśnił, że *przed przyjęciem trojga dzieci poinformowałem telefonicznie Wydział Polityki Społecznej. W związku z tym, że po okresie 10 dni, tj. 1 lutego nasza wychowanka usamodzielniała się i w tym czasie przebywała na urlopie*

w domu rodzinnym w ramach ustawy covidowej zezwolono na przyjęcie trójki dzieci. Dzieci zostały umieszczone w pokoju trzyosobowym.

(dowód: akta kontroli str. 318-333)

Zdaniem NIK przepis art. 15zzzzzj ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁵ stanowi *lex specialis* wobec przepisów ustawy o pieczy zastępczej. Oznacza to zatem, że ma on zastosowanie w przypadku konieczności umieszczenia dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w sytuacji bezpośrednio związanej z występowaniem COVID-19 (a nie występowaniem ogólnego stanu zagrożenia epidemiologicznego).

2. Osoba zatrudniona na stanowisku terapeuty nie posiadała udokumentowanego przygotowania do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy z dzieckiem i rodziną, wymaganego przepisem art. 98 ust. 1 pkt 4 ustawy o pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 173-217; 615-618)

Dyrektor wyjaśnił, że osoba zatrudniona na stanowisku terapeuty została zatrudniona w dniu 1 lipca 2016 r., tj. przed objęciem przeze mnie funkcji dyrektora. Kwalifikacje, które posiada nie odpowiadają w pełni do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym do pracy z dzieckiem. Dwóch naszych wychowawców w okresie pracy w naszej placówce ukończyło studia podyplomowe w zakresie socjoterapii. Jednak te osoby, po krótkim okresie pracy, poszły na urlop macierzyński. Jest bardzo trudno znaleźć pracownika z kwalifikacjami na stanowisku terapeuty. Dotyczy to również stanowiska wychowawcy. Mimo wielokrotnych prób nie ma chętnych do pracy w Domu Dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 318-333)

3. Od dnia 1 stycznia 2019 r. do dnia 30 czerwca 2021 r., osoba zatrudniona na stanowisku terapeuty świadczyła pracę w Domu Dziecka przez okres ośmiu miesięcy. Podczas jej nieobecności Dyrektor nie zapewnił zastępstwa. W regulaminie organizacyjnym zapisano, że w placówce zatrudnia się terapeutę i określono jego zadania.

(dowód: akta kontroli str. 14-109; 173-217)

Zgodnie z art. 93 ust. 4 pkt. 1 i 6 ustawy o pieczy zastępczej placówka opiekuńczo-wychowawcza: zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne oraz obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi.

Na pytanie w jaki sposób i przez kogo były realizowane zajęcia terapeutyczne oraz dlaczego nie zapewnił zastępstwa na tym stanowisku, Dyrektor wyjaśnił, że w okresie w którym terapeuta nie pracował nie zatrudniono na to stanowisko nowego pracownika. Na to miejsce przyjęto wychowawcę. Wynikało to z potrzeb w okresie pandemii. Wszyscy pracownicy pracujący z dziećmi zostali zaangażowani do pomocy i pracy w nauce on-line, która była dużym wyzwaniem dla nas i potrzebowaliśmy do pomocy każdego pracownika.

(dowód: akta kontroli str. 318-333)

4. W okresie objętym kontrolą – do dnia 31 października 2021 r. – w Domu Dziecka nie zatrudniano psychologa. W regulaminie organizacyjnym zapisano, że w placówce zatrudnia się psychologa i określono jego zadania.

(dowód: akta kontroli str. 14-109; 173-217; 615-618; 693)

Na pytanie dlaczego w okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka nie zatrudniono psychologa i w związku z tym w jaki sposób realizowano obowiązki w cyt. powyżej

¹⁵ T.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2095.

przepisie ustawy, dotyczące zaspokajania niezbędnych potrzeb dzieci, Dyrektor wyjaśnił, że *psycholog nie jest zatrudniony w naszej placówce, gdyż nie ma etatu na to stanowisko*. Nie odniósł się do sposobu realizowania obowiązków psychologa.

(dowód: akta kontroli str. 318-333)

5. W aktach osobowych Dyrektora, sześcioro wychowawców, pedagoga oraz opiekuna nie było dokumentów potwierdzających, że osoby te nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im zawieszona ani ograniczona a także o wypełnianiu przez nich obowiązku alimentacyjnego – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynikał z tytułu egzekucyjnego wymaganych przepisami art. 97 ust. 3 pkt. 3 i 4 oraz art. 98 ust. 3 pkt.1 i 2 ustawy o *pieczy zastępczej*.

W aktach jednego wychowawcy i opiekuna dziecięcego nie było dokumentów w zakresie potwierdzenia z rejestrów centralnych odnośnie nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe wymaganych przepisem 98 ust. 3 pkt 3 cyt. ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 173-214; 615-618)

Dyrektor wyjaśnił, że *w aktach osobowych części kadry pedagogicznej nie ma dokumentów potwierdzających, że te osoby nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz dokumentów potwierdzających sprawdzenie w rejestrach centralnych nieskazania ich prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Dotyczy to osób, które zostały przyjęte do pracy przed obowiązkiem dostarczenia tych dokumentów. Osoby przyjęte w ostatnim okresie mają ww. dokumenty. Dotyczy to również mojej osoby. Zostałem przyjęty do pracy w Domu Dziecka w 2008 r. W czasie gdy zostałem dyrektorem Domu Dziecka (sierpień 2017 r.) nie weryfikowałem siebie w zakresie tych dokumentów.*

(dowód: akta kontroli str. 318-333)

Przepis art. 236 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy o *pieczy zastępczej* stanowi, że z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy pracownicy zatrudnieni na podstawie przepisów dotychczasowych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego stają się pracownikami placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, w rozumieniu niniejszej ustawy. Pracownicy zatrudnieni na podstawie przepisów dotychczasowych w placówkach, o których mowa w ust. 1, którzy nie spełniają wymagań kwalifikacyjnych przewidzianych dla stanowiska zajmowanego przez nich w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, mogą być nadal zatrudniani na tych stanowiskach, nie dłużej jednak niż przez okres 6 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Ustawa o *pieczy zastępczej* weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

6. W aktach osobowych Dyrektora, wychowawców, pedagoga, terapeuty i opiekuna dziecięcego znajdowały się ich oświadczenia o niefigurowaniu w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, które nie były zaewidencjonowane (ponumerowane) w spisie treści. Nie było dokumentów potwierdzających sprawdzenie tych osób w rejestrze, o którym stanowi przepis art.21 ust. 1 ustawy o *przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym*. Troje wychowawców zatrudniono w Domu Dziecka po dniu wejścia w życie ww. ustawy, tj. po 1 października 2017 r. Pozostali pracownicy zostali zatrudnieni w okresie wcześniejszym.

(dowód: akta kontroli str. 173-214; 615-618)

Dyrektor wyjaśnił, że *w czasie kontroli Najwyższej Izby Kontroli zostały wydrukowane imienne informacje dotyczące kadry pedagogicznej z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym*. W dniu 27 maja 2021 r. Dyrektor sprawdził informacje na temat pracowników Domu Dziecka potwierdzające nieujęcie ich w cyt. rejestrze.

(dowód: akta kontroli str. 318-349)

OCENA CZĄSTKOWA

W Domu Dziecka zapewniono – wynikające z przepisów prawa, niezbędne do należytej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci – warunki lokalowe. Wojewoda Podkarpacki zezwolił na funkcjonowanie Domu Dziecka w jednym wielorodzinnym budynku z drugą placówką opiekuńczo-wychowawczą, powstałą w wyniku podziału, pomimo niespełnienia warunku określonego w przepisie 106 ust. 3 ustawy o *pieczy zastępczej*. Lokal, w którym znajdował się Dom Dziecka nie stanowił odrębnej nieruchomości w rozumieniu przepisów o własności lokali.

Wprawdzie do Domu Dziecka przyjmowano dzieci w wieku odpowiadającym zapisom ustawowym, to w placówce nie zapewniono wystarczających, zgodnych z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi, warunków kadrowych. W sytuacji, w której liczba dzieci skierowanych do placówki, przez krótki okres, była większa niż maksymalna określona przepisem art. 95 ust. 3 ustawy o *pieczy zastępczej*, Dyrektor nie podjął działań w celu uzyskania stosownego zezwolenia Wojewody.

Pomimo określenia w regulaminie organizacyjnym obowiązku zatrudnienia w placówce psychologa i terapeuty, ze wskazaniem ich zadań, w kontrolowanym okresie w ogóle nie było psychologa, zaś terapeuta świadczył pracę jedynie przez osiem miesięcy. Ponadto osoba zatrudniona na stanowisku terapeuty nie posiadała udokumentowanego przygotowania do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy z dzieckiem i rodziną, wymaganego przepisem art. 98 ust. 1 pkt 4 ustawy o *pieczy zastępczej*. Dyrektor nie realizował zadania weryfikowania spełnienia przez niektórych pracowników wymogów określonych w przepisach art. 98 ust. 3 pkt 1, 2 i 3 cyt. ustawy, odnoszących się do pozbawienia władzy rodzicielskiej, wypełniania obowiązku alimentacyjnego czy skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Także przed zatrudnieniem nowych pracowników nie sprawdził ich danych w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Pozostali pracownicy zatrudnieni w Domu Dziecka spełniali ustawowe wymogi umożliwiające im pracę z dziećmi.

OBSZAR

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka.

Opis stanu faktycznego

Szczegółową analizą objęto dokumentację 12 spośród 40 dzieci, które przebywały w Domu Dziecka w okresie objętym kontrolą.

1. Diagnozy psychofizyczne zostały sporządzone dla wszystkich 12 dzieci. W 11 przypadkach na dokumentach tych nie wskazano daty ich sporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 380-400; 619-631)

W jednej z diagnoz¹⁶ przepisano treść opinii PPP z 2015 r. nie przeprowadzając własnego badania w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 380-400)

Dyrektor wyjaśnił, że *pedagog nie przeprowadza własnych badań w tym zakresie lecz bazuje na opinii PPP*.

(dowód: akta kontroli str. 358-379)

Sześć diagnoz sporządził pedagog m.in. na podstawie dostępnej dokumentacji dzieci, obserwacji prowadzonych osobiście, przez wychowawców placówki, nauczycieli szkolnych, rozmów przeprowadzanych z osobami, które miały kontakt dziećmi i ich rodziną. W pozostałych – nie wyszczególniono, kto je sporządził.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 380-400; 619-631)

¹⁶ W obszarze rozwój dziecka, diagnoza psychologiczna, badanie osobowości, funkcjonowanie społeczno-poznawcze, badania pedagogiczne.

Diagnozy zawierały elementy określone w przepisie – § 14 ust. 3 i 4 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*, za wyjątkiem siedmiu, w których nie ujęto wskazań dotyczących przygotowania dziecka do usamodzielnienia, według § 14 ust. 4 pkt 5 cyt. rozporządzenia. Ponadto, niezgodnie z przepisem § 14 ust. 4 pkt. 1 i 2 rozporządzenia, w jednej diagnozie nie zawarto wskazań w zakresie dalszej pracy pedagogicznej z dzieckiem oraz programu terapeutycznego.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 380-400; 619-631)

2. W Domu Dziecka, stosownie do przepisu § 18 ust. 1 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej* dzieciom zapewniono m.in. wyżywienie; dostęp do opieki zdrowotnej; zaopatrzenie w produkty lecznicze; zaopatrzenie w środki spożywcze oraz wyroby medyczne; zajęcia wychowawcze; wyposażenie w: odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, zabawki i książki odpowiednie do wieku rozwojowego, środki higieny osobistej; dostęp przez całą dobę do podstawowych produktów żywnościowych oraz napojów; dostęp do nauki; pomoc w nauce, w szczególności przy odrabianiu zadań domowych oraz w miarę potrzeby przez udział w zajęciach wyrównawczych; uczestnictwo, w miarę możliwości, w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych.

(dowód: akta kontroli str. 161-166; 350-357; 380-431)

W placówce wprowadzono uregulowania wewnętrzne dotyczące: przyjmowania dziecka do placówki; udzielania pierwszej pomocy; interwencyjnego przyjmowania do Domu Dziecka z powodu złych warunków atmosferycznych; przyznawania i wypłacania kieszonkowego; postępowania w przypadku zachorowania, nieobecności wychowanka i powrotu do placówki pod wpływem alkoholu; podawania leków; zaopatrywania w przybory szkolne i toaletowe; regulaminu wychowanka zawierającego – określone w sposób czytelny i nienaruszający godności dziecka – prawa, nagrody i kary; odwoływania się od nałożonej kary.

(dowód: akta kontroli str. 432-456)

W sprawie sposobu przekazania do wiadomości treści ww. procedur wychowankom i pracownikom placówki Dyrektor wyjaśnił, że są *przekazywane*. Są *opracowane i przekazane w skoroszycie pod nazwą „Regulaminy”*. *Znajduje się ona w pokoju wychowawców. Każdy wychowawca ma możliwość zapoznania się z nimi o czym jest poinformowany przy przyjęciu do pracy. W przypadku wątpliwości wychowawca powiadamia dyrektora, który decyduje i koordynuje dalsze działania. Na przestrzeni ostatnich lat działania te zgodnie z regulaminem były stosowane w praktyce. Zapoznanie z obowiązującymi regulaminami nie było potwierdzane przez wychowawców.*

(dowód: akta kontroli str. 358-379; 498-501)

W Domu Dziecka nie opracowano procedur odnoszących się do sposobu przekazywania i dokumentowania informacji między pracownikami placówki na temat dzieci, procesu ich wychowania i podejmowanych decyzji; ograniczenia agresji rówieśniczej oraz postępowania w sytuacji kryzysowej (agresywnego zachowania, niestosownego do wieku zachowania o podtekście seksualnym, przemocy i cyberprzemocy) i prowadzenia dokumentacji medycznej.

(dowód: akta kontroli str. 432-456)

W sprawie nieopracowania ww. procedur Dyrektor wyjaśnił, że *nie ma zasad postępowania*. *Odbywa się to w sposób naturalny. Informacje dotyczące przekazywania informacji między wychowawcami placówki na temat dzieci są odnotowywane w raportach dziennych wychowawców. Są to różne informacje dotyczące zachowań, wydarzeń, odwiedzin i wyjazdów dzieci. W przypadku występowania sytuacji kryzysowej (wiadomości takie również są przekazywane ustnie przy zmianie dyżuru) dyrektor, pedagog, wychowawca podejmują odpowiednie działania mające na celu zażegnanie takiej sytuacji. Rozmowy na*

temat dzieci, ich zachowania i problemów z ich zachowaniem są stałym elementem rozmów pomiędzy wychowawcami i informacje te są przekazywane do pedagoga i dyrektora. Sytuacje te pojawiają się częściej lub rzadziej i stale są pod kontrolą. Nie mamy procedur w tym względzie. Informacje podane w raportach są oceniane i podejmowane są działania mające przeciwdziałać tej sytuacji. Z uwagi na dynamiczność niektórych zachowań reagujemy na bieżąco.

(dowód: akta kontroli str. 358-379; 498-501)

W sprawie stosowanych kar Dyrektor wyjaśnił, że kary dla wychowanków to obniżone kieszonkowe co jest przedyskutowane na grupie z wychowawcą, zakazy gry na komputerach. Lista zakazów znajduje się w pokoju wychowawców na tablicy. Pewnie były nakładane, nie wiemy ile. Wiemy za to jakie to kary: obniżenie kieszonkowego, ograniczenie z korzystania z tabletu, komputera, ograniczenie wyjść na zewnątrz. Kary nie są nakładane w obecności dzieci, były dokumentowane w raportach wychowawców, zapiskach. Wychowankowie nie odwoływali się od nich, każda kara była z nimi omawiana i zaakceptowana przez wychowanka. Podkreślić należy, że staramy się dzieci nie karać, karę nazywamy konsekwencjami. Staramy się z dziećmi rozmawiać tak, aby zrozumiały dlaczego powinny ponosić konsekwencje swoich niewłaściwych zachowań.

(dowód: akta kontroli str. 358-379; 498-501)

Dyrektor wyjaśnił, że stosowano zasady pozytywnej dyscypliny poprzez podwyższenie kwoty kieszonkowego oraz zgody innego rodzaju ustalone z dziećmi (wyście na pizzę, do kina, zakup czegoś atrakcyjnego). W sytuacji niewłaściwego zachowania dziecko ma ponieść konsekwencje indywidualnie do każdego dziecka i adekwatnie do „winy”, np. obniżenie kieszonkowego, zakaz lub skrócenie czasu korzystania z laptopa lub tabletu. Ww. są wspólnie z dziećmi ustalone, na osobności, z zachowaniem godności i dziecka i za jego akceptacją. Metody działania są jednolite, przynajmniej staramy się aby takie były. Metody działania nie naruszały praw dziecka. Należy jednak podnieść że jesteśmy ludźmi i z ludźmi, pracujemy. Dlatego mamy prawo do pomyłek, czy kierowania się sercem, rozpatrując dany przypadek indywidualnie.

(dowód: akta kontroli str. 498-501)

Stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń Domu Dziecka nie budził zastrzeżeń, wychowankowie mogli korzystać z nich w sposób zapewniający im intymność i poczucie bezpieczeństwa, nie stworzono barier i ograniczeń przy wejściu i wyjściu do i z budynku, poprzez np. kraty w oknach, brak klamek w drzwiach i oknach pokojowych, obecność kamer w pokojach.

(dowód: akta kontroli str. 161-165; 350-357)

Na pytanie czy w placówce zapewniono dla każdego dziecka odpowiednie warunki umożliwiające nauczanie zdalne Dyrektor wyjaśnił, że załączono wi-fi, podłączono zabezpieczenie przed zagrożeniami stronami. Każdy wychowanek ma swój własny laptop ze swoim loginem do pracy w szkole. W placówce na dzień dzisiejszy są zapewnione odpowiednie warunki umożliwiające nauczanie zdalne, często w tym samym czasie. Przeszliśmy na światłowód co umożliwiło nam większą przepustowość łączy internetowych. Jesteśmy w posiadaniu laptopów i tabletów dla każdego dziecka. Ta sytuacja jest od tego roku. Początki były trudne. Związane to było z początkami nauki zdalnej. Zarówno nauczyciele jak i nasi pracownicy musieli się nauczyć pracy zdalnej. Na dzień dzisiejszy jesteśmy przygotowani na zdalne nauczanie. Trzeba jednak pamiętać, że na dyżurze jest jeden wychowawca, który musi pomóc dzieciom małym. Często wysyłam pedagoga aby monitorował naukę dzieci młodszych.

(dowód: akta kontroli str. 358-379; 498-501)

Dla każdego z dzieci pedagog zatrudniony w Domu Dziecka we współpracy z wychowawcą sporządzili plany pomocy nie wskazując dat ich opracowania. W ośmiu przypadkach plany te zostały podpisane również przez wychowanków.

W dokumentacji nie było zapisów potwierdzających, że plany te, stosownie do § 15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, zostały opracowane we współpracy z asystentem rodziny prowadzącym pracę z rodziną dziecka lub podmiotem organizującym pracę z rodziną.

W planach pomocy określono:

- zgodnie § 15 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej cel pracy z dzieckiem – np. przygotowanie wychowanka do usamodzielnienia; powrót do rodziny naturalnej lub umieszczenie w rodzinie zastępczej, usamodzielnienie; opieka i wsparcie emocjonalne oraz powrót do rodziny naturalnej; umieszczenie w rodzinie przysposabiającej;

- zadania długoterminowe – np. rozeznanie się w sytuacji rodzinnej, zdrowotnej oraz w szkolnej; optymalizacja rozwoju edukacyjno-emocjonalno-społecznego; wyrównywanie braków rozwojowych i deficytów; ukończenie szkoły podstawowej;

- zadania krótkoterminowe i sposoby ich realizacji w obszarach: współpraca z rodziną wychowanka, rozwój fizyczny dziecka, rozwój emocjonalny i społeczny, rozwój intelektualny, rozwój zainteresowań.

Nie wyznaczono w nich, stosownie do przepisu § 15 ust. 3 pkt 1 cyt. rozporządzenia, celów i działań krótkoterminowych oraz długoterminowych.

Spośród analizowanych planów w jednym przypadku nie określono daty końcowej jego obowiązywania.

W sporządzonych w Domu Dziecka planach pomocy dla 10. dzieci zadania krótkoterminowe i sposoby ich realizacji zostały sformułowane w sposób ogólny, poprzez zapisy odnoszące się m.in. do kształtowania potrzeby dbałości o zdrowie, umiejętności współzycia w grupie, nawyku samodzielnego przygotowania się do lekcji, potrzeby aktywnego wypoczynku, nawiązania lub utrzymania kontaktu z rodziną; zapisania do przedszkola, okazywania wsparcia i zainteresowania, umożliwienia rozwoju zainteresowań, rozmowy, zabawy, które miały głównie na celu rozpoznanie sytuacji dzieci w poszczególnych obszarach, mimo posiadania już wiedzy z dokumentacji dotyczącej stanu zdrowia czy sytuacji rodzinnej i w dwóch przypadkach ujęcia ich w diagnozach psychofizycznych.

W dziewięciu przypadkach odnośnie sposobu realizacji zadań krótkoterminowych nie określono konkretnych działań, które należało realizować wobec wychowanków.

W jednym przypadku sposoby realizacji dotyczyły konkretnych działań, które należało realizować wobec wychowanka, np. wyrabianie nawyku codziennego odrabiania lekcji, mobilizowanie do wszelkiego rodzaju aktywności ruchowych, ograniczanie czasu spędzonego przy smartfonie. W planach pozostałych dwojga dzieci zadania krótkoterminowe i sposoby ich realizacji zostały sformułowane precyzyjnie i obejmowały np. w obszarze rozwój intelektualny – współpracę ze szkołą, wzbudzanie chęci zdobywania wiedzy, wspieranie i ukazywanie mocnych stron wychowanka m.in. przez stały kontakt z wychowawcą, rozmowy na temat przygotowywania się do lekcji, nagradzanie sukcesów.

W 11 przypadkach plany pomocy nie uwzględniały wniosków do dalszej pracy zawartych w diagnozach, dotyczących np.:

- poz. 1 zestawienia – pracy terapeutycznej, tj. prowadzenia oligofrenoterapii, terapii autyzmu i logopedycznej oraz uczenia odpowiedzialności za swoje zachowania w kontaktach z innymi,

- poz. 2 – pracy z rodziną dziecka, tj. pedagogizacji matki i jej partnera, motywowania do podjęcia terapii rodzinnej i mobilizowania matki do podjęcia starań zmierzających do powrotu dziecka do domu rodzinnego; pracy terapeutycznej,

tj. zdiagnozowania w PPP w celu określenia potencjału intelektualnego, terapii psychologicznej w ww. poradni z uwagi na zaburzenia emocjonalne (wycofanie, lęki, mocne przeżywanie niepowodzeń), udziału w terapii zajęciowej połączonej z rozwijaniem zainteresowań i talentów dziecka,

- poz. 3 – pracy terapeutycznej, tj. zapewnienia zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i wyrównawczych (na terenie szkoły), terapii psychologicznej w PPP, terapii zajęciowej połączonej z rozwijaniem zainteresowań i talentów; pracy z rodziną dziecka, tj. pedagogizacji rodziców, motywowania ich do podjęcia terapii rodzinnej oraz udziału w terapii zwiększającej kompetencje rodzicielskie, mobilizowania rodziców do podjęcia starań o powrót dziecka do domu rodzinnego,

- poz. 4 – pracy pedagogicznej, tj. objęcia diagnozą w PPP (badanie dojrzałości szkolnej), dokonania diagnozy w Poradni Autyzmu; pracy z rodziną dziecka, tj. pedagogizacji matki w celu zwiększenia jej kompetencji rodzicielskich. W planie nie ujęto także zapisów z diagnozy dotyczących konieczności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, poprzez prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych o charakterze terapeutycznym, np. muzykoterapia, arteterapia,

- poz. 5 – pracy z rodziną dziecka, tj. zachęcania, motywowania matki do podjęcia terapii psychologicznej,

- poz. 6 – pracy z rodziną dziecka, tj. wspierania i motywowania rodziców do podejmowania starań zmierzających do powrotu dziecka do domu rodzinnego, zachęcania, motywowania matki do podjęcia terapii psychologicznej a ojca do leczenia psychiatrycznego; pracy pedagogicznej, tj. umożliwienia kształcenia przedszkolnego w SOSW,

- poz. 7 – pracy pedagogicznej, tj. terapii pedagogicznej, zajęć ogólnorozwojowych; pracy terapeutycznej, tj. zajęć terapeutycznych – terapii autyzmu, terapii zajęciowej, logopedii oraz oligofrenoterapii, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych; pracy z rodziną dziecka, tj. wspierania i motywowania rodziców do podjęcia starań zmierzających do powrotu do rodziny naturalnej, zachęcania, motywowania matki do podjęcia terapii psychologicznej a ojca do leczenia psychiatrycznego,

- poz. 8 – pracy terapeutycznej, tj. umożliwienia uczęszczania na terapię psychologiczną, terapię zajęciową,

- poz. 9 – pracy pedagogicznej, tj. objęcia zajęciami wyrównawczymi na terenie szkoły i w placówce, udzielania pomocy w nauce,

- poz. 10 – pracy pedagogicznej, tj. prowadzenia zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, udzielania pomocy w nauce i opanowaniu materiału; pracy terapeutycznej, tj. prowadzenia zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, a w ich ramach ćwiczenia w pisaniu w celu niwelowania liczby popełnianych błędów, doskonalenia techniki głośnego czytania, w ramach zajęć rewalidacyjnych oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej – umożliwienia optymalnej stymulacji rozwoju sfery poznawczej, społecznej i emocjonalnej korzystnie wpływających na poprawę funkcjonowania chłopca, poznawanie zasad i norm obowiązujących w różnych sytuacjach społecznych, praca nad komunikowaniem swoich myśli, potrzeb, emocji,

- poz. 11 – pracy pedagogicznej i terapeutycznej, tj. prowadzenia z wychowankiem zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, rewalidacyjnych według zaleceń PPP.

We wszystkich 12 przypadkach nie było zapisów wskazujących na podstawie jakiej dokumentacji i jakich analiz plany zostały sporządzone. Przepis § 15 ust. 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej wskazuje dokumenty i analizy, na podstawie których należy opracować plany pomocy.

W planach wszystkich dzieci nie było też zapisów wskazujących na przeprowadzenie ich analizy, zaś w 11 – uwag o sposobie (efektach) ich realizacji, poza ogólnymi stwierdzeniami np. „na bieżąco”, „stosownie do potrzeb i czasu” ,

„realizowane każdego dnia lub podczas wizyt w placówce”, „stosownie do sytuacji i potrzeb”, „kontynuacja” oraz wskazaniem terminów przeprowadzenia rozmów telefonicznych i kontaktów osobistych z rodziną, rozmów z wychowankiem o potrzebach i samopoczuciu, udziału w terapii.

W jednym przypadku z uwagi na opracowanie planu w marcu 2021 r. nie był on modyfikowany. W dwóch przypadkach plany obejmowały okres ponad ośmiu miesięcy i nie były modyfikowane w terminie wynikającym z przepisu § 15 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. W terminie do 21 lipca 2021 r. nie został także zmodyfikowany kolejny plan pracy z dzieckiem. W ośmiu przypadkach plany były modyfikowane co sześć miesięcy.

Dokumentacje dotyczące realizacji planów pomocy nie zawierały informacji o procesie zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w czasie pobytu dzieci w placówce; informacji na temat oceny efektów pracy z rodziną dzieci prowadzonej przez asystenta rodziny, w sytuacji kiedy był on przydzielony rodzinie; podsumowania realizacji celów i działań założonych za dany okres, ze wskazaniem co udało się osiągnąć a czego nie, co należy poprawić bądź zmienić, ewentualnych wniosków oraz kto i jak często analizował prawidłowość realizacji planów w celu ich zmiany.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

Spośród analizowanych 12 spraw w 10 przypadkach w placówce nie zapewniono specjalistycznych działań opiekuńczo-wychowawczych, pomimo posiadania dokumentów wskazujących na potrzebę objęcia dzieci takimi działaniami, tj.:

- poz. 1:

a) orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności zalecające uczestnictwo w terapii zajęciowej; korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych; stałą lub długotrwałą opiekę lub pomoc innej osoby, w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji; szkolenie, w tym specjalistyczne – kontynuacja nauki,

b) orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego na okres kształcenia w szkole podstawowej ze względu na niepełnosprawności sprzężone, tj. niepełnosprawność intelektualną stopnia umiarkowanego oraz autyzm, w którym zalecono zajęcia rewalidacyjne z zakresu oligofrenopedagogiki, terapii autyzmu i logopedycznej oraz kształcenie specjalne w SOSW.

Dokumentacja wychowanka, poza zapewnieniem wyżywienia, odzieży, schronienia i kształcenia specjalnego, nie zawierała informacji o realizacji w Domu Dziecka innych działań, w szczególności specjalistycznych związanych z jego niepełnosprawnością.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 2 – wnioski do dalszej pracy z rodziną dziecka i pracy terapeutycznej zawarte w diagnozie psychofizycznej nie znalazły odzwierciedlenia w dokumentacji prowadzonej w Domu Dziecka. W dokumentacji znajdowały się zapisy poświadczające dwukrotne badanie przez lekarza rodzinnego.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 3:

a) opinia z dnia 22 stycznia 2021 r. PPP w Pile (wpływ do Domu Dziecka 11 marca 2021 r.) wskazująca na konieczność: objęcia uczennicy pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole, uczestnictwa w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych oraz o zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych z trzech przedmiotów. W dokumentacji nie było dowodów na realizację ww. zajęć.

b) wnioski do dalszej pracy z rodziną dziecka i pracy terapeutycznej zawarte w diagnozie psychofizycznej nie znalazły odzwierciedlenia w dokumentacji prowadzonej w Domu Dziecka. Dokumentacja wskazywała na dwukrotne badanie

przez lekarza rodzinnego, zrealizowanie zaleceń wynikających z opinii PPP oraz wniosków do realizacji zawartych w diagnozie psychofizycznej poprzez uzyskanie diagnoz Zespołu diagnostyczno-terapeutycznego, opinii placówki edukacyjnej, wizyty w Poradni Neurologii Dziecięcej, PPP i Poradni Autyzmu.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 5:

a) diagnoza Zespołu diagnostyczno-terapeutycznego z dnia 18 lipca 2019 r. (psychiatry, neurologopedy i trzech psychologów) zalecająca indywidualną terapię pedagogiczną oraz psychologiczną,

b) opinia 16 listopada 2020 r. PPP w Strzyżowie wskazująca na konieczność objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie szkoły oraz systematycznej pracy z uczniem w Domu Dziecka wg wskazówek nauczyciela. W dokumentacji nie było dowodów na realizację ww. zajęć.

Zaleconą terapię logopedyczną realizowano w szkole. Wnioski do dalszej pracy terapeutycznej dotyczące prowadzenia zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i terapii zajęciowej ujęte w diagnozie znalazły odzwierciedlenie w planach pomocy, w zadaniach krótkoterminowych poprzez wpisy „zajęcia terapeutyczne”, „zajęcia rozwijające”.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 6:

a) opinia PPP w Strzyżowie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,
b) orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wskazujące na konieczność: zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze wg wskazań specjalistów; korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych; stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby, w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji; stałego współdziałania opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji,

c) orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawności sprzężone, tj. niepełnosprawność intelektualną stopnia umiarkowanego oraz autyzm,

d) orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych (niepełnosprawność intelektualna w stopniu głębokim),

e) w diagnozie psychofizycznej wskazano, że dziecko potrzebuje specjalistycznej opieki pediatrycznej, ortopedycznej, neurologicznej, okulistycznej oraz intensywnej rehabilitacji. W zakresie rozwojowym – terapii zajęciowej, w tym muzycznej, plastycznej, ruchowej i logopedycznej, diagnozy psychologicznej, logopedycznej, rehabilitacyjnej, kształcenia specjalnego w warunkach oddziału przedszkolnego edukacyjno-terapeutycznego w SOSW, wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Dokumentacja wychowanka, poza zapewnieniem wyżywienia, odzieży, schronienia i kształcenia specjalnego, nie zawierała informacji o realizacji w Domu Dziecka innych działań, w szczególności specjalistycznych związanych z jego niepełnosprawnością.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 7:

a) orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania wskazujące na konieczność objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w ramach zajęć korekcyjno-kompensacyjnych celem usprawnienia obniżonych funkcji,

b) orzeczenie PPP w Strzyżowie o potrzebie kształcenia specjalnego w związku z niepełnosprawnością sprzężoną, intelektualną w stopniu umiarkowanym, z autyzmem, z Zespołem Aspergera zalecające: warunki i formy wsparcia umożliwiające realizację indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych,

zajęcia rewalidacyjne z zakresu oligofrenopedagogiki, terapii autyzmu, objęcie terapią psychologiczną i logopedyczną,

c) orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wskazujące na konieczność korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, stałego współdziałania opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji,

d) w diagnozie psychofizycznej wskazano, że dziecko potrzebuje opieki pediatrycznej oraz specjalistycznej – neurologa i psychiatry, terapii zajęciowej i psychologicznej, diagnozy psychologicznej określającej poziom niepełnosprawności intelektualnej, kształcenia specjalnego dostosowanego do potrzeb i deficytów, wszelkich terapii w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju.

Dokumentacja wychowanka, poza zapewnieniem kształcenia specjalnego nie zawierała informacji o realizacji w Domu Dziecka innych działań, w szczególności specjalistycznych związanych z jego niepełnosprawnością.

W dniu 15 marca 2021 r.¹⁷ pedagog zatrudniony w Domu Dziecka zwrócił się z wnioskiem do SOSW w Strzyżowie o udostępnienie opinii oraz informacji o wszelkich formach terapii, w których wychowanek uczestniczył i zaświadczenia o wydłużeniu wychowankowi etapu edukacyjnego w celu dostarczenia ich do Ośrodka Adopcyjnego w związku z wszczętą procedurą adopcyjną. W dniu 22 marca 2021 r. otrzymał zaświadczenie o rodzaju i liczbie zajęć specjalistycznych w SOSW w Strzyżowie wraz z opinią pedagogiczną, o rozwoju psychofizycznym dziecka oraz o stanie zdrowia i rozwoju dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 8:

a) opinia PPP w Legionowie z 9 maja 2019 r., w której stwierdzono m.in. nieharmonijny rozwój intelektualny i zalecono indywidualne wsparcie psychologa i pedagoga szkolnego, terapię logopedyczną i zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,

b) w diagnozie psychofizycznej wskazano, że dziecko ma wadę serca, wadę wzroku, nieprawidłowy zgryz wymagający korygowania, skoliozę kręgosłupa piersiowego, koślawe ustawienie kolan, moczenie nocne i wymaga leczenia specjalistycznego. W dokumentacji znajdują się dowody potwierdzające zapewnienie zajęć specjalistycznych w SOSW w formie terapii psychologicznej, autyzmu, logopedycznej, integracji sensorycznej, leczenia okulistycznego i stomatologicznego. Brak w dokumentacji informacji na temat konsultacji kardiologicznej i ortopedycznej.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 10:

a) orzeczenie PPP w Krośnie o potrzebie kształcenia specjalnego w związku z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w którym zalecono dostosowanie wymagań edukacyjnych oraz tempa i metod pracy do specyfiki rozwoju dziecka; zajęcia rewalidacyjne z zakresu stymulowania rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego; rozwijanie kompetencji komunikacyjnych; pomoc psychologiczno-pedagogiczną poprzez zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze i zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. Dokumentacja nie zawierała informacji o realizacji w Domu Dziecka ww. działań specjalistycznych związanych z jego niepełnosprawnością,

b) w treści diagnozy psychofizycznej, we wnioskach do dalszej pracy pedagogicznej wskazano zalecenia tej samej treści, co wynikające z ww. orzeczenia Poradni. Odnośnie pracy przygotowującej dziecko w rodzinnej formie opieki zapisano, że „nie dotyczy” z uwagi na m.in. duży związek emocjonalny chłopca z rodzicami, gdzie wcześniej w obszarze: *Relacje wychowanka z najbliższym otoczeniem i osobami*

¹⁷ Dziecko przyjęte do Domu Dziecka w dniu 23 lutego 2018 r.

ważnymi dla dziecka zapisano, że dziecko „w zasadzie nie komunikuje się z ojcem, wobec matki jest roszczeniowy, arogancki, wymusza od niej słodycze lub pieniądze. Matka sobie z tym nie radzi.”

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 11:

a) orzeczenia PPP o potrzebie kształcenia specjalnego w związku z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, w którym zalecono: kształcenie specjalne w SOSW lub szkole specjalnej; indywidualne zajęcia rewalidacyjne w celu usprawnienia funkcji poznawczych; ze względu na liczne problemy zdrowotne stałą opieką lekarską uwzględniającą zalecenia specjalistów; w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczenie wyrażania uczuć i emocji, rozumienia sytuacji społecznych, ćwiczenie wytrwałości i panowanie nad emocjami; warunki i formy wsparcia umożliwiające realizację indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych; zajęcia rewalidacyjne z zakresu oligofrenoterapii w celu stymulowania rozwoju poznawczego; w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej objęcie terapią logopedyczną oraz psychologiczną w celu uaktywnienia umiejętności komunikacyjnych i radzenia sobie w relacjach społecznych,

b) orzeczenia o niepełnosprawności, w których zalecono: uczestnictwo w terapii zajęciowej; zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie; wsparcie w samodzielnej egzystencji – korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki; stały współdział na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,

c) w diagnozie psychofizycznej stwierdzono m.in., że wychowanek powinien nosić okulary korekcyjne; cierpi z powodu wiotkości mięśniowej, dysharmonijności ruchowej oraz usztywnienia postawy i wymaga systematycznych ćwiczeń fizycznych; nosi obuwie korekcyjno-ortopedyczne z powodu wady stóp; wymaga uczestnictwa w zajęciach psychomotorycznych prowadzonych przez psychologa,

d) opinia psychologiczna SOSW we Fryszaku na temat funkcjonowania wychowanka, w której stwierdzono że wymaga wielospecjalistycznych oddziaływań terapeutycznych, które pozwoliłyby niwelować braki sfery intelektualnej, ruchowej, społecznej i emocjonalno-motywacyjnej,

e) opinia logopedyczna neurologopedy z SOSW we Fryszaku, w której stwierdzono że dziecko wymaga systematycznej terapii logopedycznej w celu poprawy jakości komunikacji, korekcji wad artykulacyjnych, poszerzenia zasobu słownictwa, usprawniania analizy i syntezy słuchowej.

W dokumentacji znajdowała się opinia rehabilitacyjna fizjoterapeuty z SOSW we Fryszaku, w której stwierdzono, że w roku szkolnym 2017/2018 w ramach zajęć rewalidacyjnych wychowanek objęty był zajęciami integracji sensorycznej, specjalistyczną terapią ukierunkowaną na zaburzenia psychoruchowe, w szczególności problemy z koordynacją wzrokowo-ruchową, równowagą statyczną i dynamiczną. Wpisy w karcie pobytu potwierdzały wizytę wychowanka u okulisty i wpisanie go na listę oczekujących na zabieg usunięcia zezą. Prowadzona w Domu Dziecka dokumentacja nie potwierdzała zrealizowania innych zaleconych przez specjalistów działań opiekuńczo-wychowawczych.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

- poz. 12:

a) opinia PPP w Strzyżowie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, poprzez terapię logopedyczną, ćwiczenie integracji wzrokowo-ruchowej, rozwijanie sprawności manualnej, stymulowanie myślenia abstrakcyjnego, poszerzanie zasobu słownikowego dziecka,

b) orzeczenia ww. Poradni o potrzebie kształcenia specjalnego w związku z niepełnosprawnościami sprzężonymi, upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, słabym słyszeniem, w których zalecono kształcenie specjalne dla uczniów z niedosłuchem w SOSW lub szkole integracyjnej, terapię logopedyczną, stymulację rozwoju mowy, usprawnianie percepcji słuchowej, ćwiczenie integracji wzrokowo-ruchowej, rozwijanie sprawności manualnej, stymulowanie myślenia abstrakcyjnego, zajęcia rewalidacyjne w celu usprawniania funkcji słuchowych, ćwiczenia percepcji wzrokowej, usprawniania grafomotoryki, bogacenie zasobu słownictwa, rozwijanie komunikacji werbalnej, wspieranie rozwoju emocjonalnego, stymulowanie rozumowania arytmetycznego, niekorzystanie z internatu, zajęcia rewalidacyjne z zakresu oligofrenoterapii i surdoterapii, objęcie terapią psychologiczną,

c) orzeczenia o niepełnosprawności, w których wskazano na konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie, wsparcie w samodzielnej egzystencji – poprzez korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki, a także stały współdział na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Dokumentacja dziecka potwierdzała uczestnictwo w SOSW w indywidualnych zajęciach z logopedą i z psychologiem oraz zapewnienie opieki otolaryngologicznej, dermatologicznej i lekarza rodzinnego. Prowadzona w Domu Dziecka dokumentacja nie potwierdzała zrealizowania innych zaleconych przez specjalistów działań opiekuńczo-wychowawczych.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

W czterech przypadkach wychowankowie przebywali od poniedziałku do piątku w internacie w związku z nauką w SOSW, a do Domu Dziecka wracali na weekendy.

(dowód: akta kontroli str. 380-431)

W okresie objętym kontrolą w Domu Dziecka przebywało łącznie 40 wychowanków. Długość ich pobytu wynosiła od 9 do 159 miesięcy. Trzyścioro z nich opuściło placówkę, z tego: 10. z powodu osiągnięcia 18. roku życia, jeden z powodu umieszczenia w rodzinie zastępczej, dwóch z powodu przeniesienia odpowiednio do Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego i Ośrodka Leczniczo-Rehabilitacyjnego. Powyżej dwóch lat w placówce przebywało 31 dzieci.

W okresie objętym kontrolą siedmioro dzieci miało uregulowaną sytuację prawną. Wychowankowie ci zostali zgłoszeni do Regionalnego Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie w trybie art. 100 ust. 4 ustawy o *pieczy zastępczej*.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 358-379; 457-497)

Dyrektor Domu Dziecka nie realizował obowiązku wynikającego z przepisu art. 100 ust. 4a cyt. ustawy, dotyczącego złożenia wniosku do właściwego sądu w celu zbadania zaistnienia warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziny, albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

(dowód: akta kontroli str. 358-379; 498-501)

3. Działania opiekuńczo-wychowawcze podejmowane w placówce polegały głównie na zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych dzieci. Nie realizowano w niej – z uwagi na niezatrudnienie psychologa – specjalistycznych działań z jego udziałem. Wprawdzie w Domu Dziecka zatrudnieni byli terapeuta i pedagog, jednak dokumentacja zgromadzona w placówce nie potwierdzała prowadzenia przez nich specjalistycznych zajęć z wychowankami. Zakres zapewnionych świadczeń w stosunku do stwierdzonych potrzeb dzieci przedstawiono w punkcie 2. niniejszego obszaru.

Wychowawcy, pedagog i terapeuta zatrudnieni byli na podstawie umów o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy. W związku z nieobecnością terapeuty od dnia

13 czerwca 2019 r. do dnia zakończenia kontroli i związaną z tym koniecznością wykonywania obowiązków wychowawcy przez pedagoga (który, np. pełnił dyżury w godzinach nocnych w dniach 12, 13, 22, 23, 24 lipca 2019 r., 7, 9 lipca 2020 r.) i Dyrektora (np. pełniącego dyżury w godzinach od 15 do 22 w dniach 20 lipca 2019 r., od 9 do 16 w dniu 21 lipca 2019 r., od 8 do 14 w dniu 27 lipca 2019 r.) wychowankowie nie otrzymywali specjalistycznej pomocy w placówce. W okresie objętym kontrolą nie występowała fluktuacja pracowników wykonujących zadania opiekuńczo-wychowawcze.

(dowód: akta kontroli str. 173-214; 380-431; 517-533)

Dyrektor wyjaśnił, że *wychowawcy pracujący w Domu Dziecka nr 2 nie mieli zmienionych umów o pracę w związku z podziałem jednostki. W dniu 1 grudnia 2020 r. zostali pisemnie poinformowani o przejściu części zakładu pracy na innego pracodawcę, który z mocy prawa stał się stroną w dotychczasowym stosunku pracy. W zakresie warunków zatrudnienia nowy pracodawca nie zamierza zmieniać dotychczasowych warunków umowy o pracę i oświadcza, że dotychczasowe warunki umowy o pracę pozostają bez zmian. Pedagog i terapeuta zatrudnieni są w Domu Dziecka w pełnym wymiarze czasu pracy. Zgodnie ze Statutem zapewniają kompleksową obsługę specjalistyczną w Domu Dziecka Nr 2 w Strzyżowie.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373; 502-516)

W dokumentacji dostępnej w Domu Dziecka brak pełnych danych na temat liczby dzieci korzystających z pomocy specjalistów (psychologa, pedagoga, terapeuty) oraz liczby udzielonych porad/zajęć terapeutycznych.

Na pytanie o liczbę dzieci korzystających z pomocy specjalistów (psychologa, pedagoga, terapeuty) przebywających w placówce w latach 2019-2021 oraz liczbę udzielonych porad/zajęć terapeutycznych w podziale na każde dziecko Dyrektor wyjaśnił, że *pedagog jest dostępny na każde zawołanie dziecka, siedmioro dzieci ma zapewnioną opiekę psychologa w szkole w wymiarze jednej godziny tygodniowo oraz terapeuty lub fizjoterapeuty, a jedno – opiekę psychologa w wymiarze jedna godzina na dwa tygodnie, jedno – odmówiło pomocy specjalistów, a dwoje – oczekuje na termin od marca.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373; 380-431)

W lipcu 2019 r. w Domu Dziecka przebywało 30. wychowanków, w tym dziewięć było w MOW, zakładzie poprawczym lub szpitalu psychiatrycznym.

W dniach 11, 12, 17, 25, 31 lipca 2019 r. opiekę nad dziećmi w godzinach od 7/8 do 14/15 oprócz jednego wychowawcy pełniła opiekunka dziecięca.

W dniach 18, 22, 23, 29, 30 lipca 2019 r. w godzinach od 15 do 22 oraz w dniu 23 lipca 2019 r. w godzinach od 8 do 15 opiekę nad dziećmi sprawował jeden wychowawca.

W dniu 19 lipca 2019 r. w godzinach od 8 do 16 opiekę nad dziećmi sprawował pedagog.

W dniu 28 lipca 2019 r. w godzinach od 8 do 15 opiekę nad dziećmi sprawował Dyrektor.

W dniu 26 lipca 2019 r. w godzinach od 8 do 12 opiekę nad dziećmi sprawowała opiekunka dziecięca.

Od 1 do 5 lipca 2019 r. do godziny 22 brak danych na temat osób pełniących opiekę nad dziećmi (wpisano nieobecność usprawiedliwioną).

W grudniu 2019 r. w Domu Dziecka przebywało 28 wychowanków, w tym dziewięć było w MOW, zakładzie poprawczym lub szpitalu psychiatrycznym.

W dniu 11 grudnia 2019 r. w godzinach od 7 do 12 oprócz jednego wychowawcy opiekę nad dziećmi pełniła opiekunka dziecięca.

W dniach 12 grudnia 2019 r. w godzinach od 8 do 11, 18 grudnia 2019 r. w godzinach od 8 do 12 oprócz pedagoga opiekę nad dziećmi pełniła opiekunka dziecięca.

W dniach 16 grudnia 2019 r. w godzinach od 6 do 11, 23 grudnia 2019 r. w godzinach od 16 do 22, 24 grudnia 2019 r. w godzinach od 14 do 22, 25 grudnia 2019 r. od godziny 8 do 12 i od 19 do 22, 26 grudnia 2019 r. od godziny 8 do 12 i od 19 do 22, 29 grudnia 2019 r. od godziny 8 do 14, 31 grudnia 2019 r. od godziny 8 do 15 opiekę nad dziećmi sprawował jeden wychowawca.

W dniu 24 grudnia 2019 r. w godzinach od 8 do 14 opiekę nad dziećmi sprawował pedagog.

W lipcu 2020 r. w Domu Dziecka przebywało 27 wychowanków, w tym pięcioro umieszczonych było w MOW, zakładzie poprawczym lub szpitalu psychiatrycznym.

W dniu 11 lipca 2020 r. w godzinach od 8 do 20 opiekę nad dziećmi sprawował jeden wychowawca.

W dniach od 13 do 25 lipca 2020 r., 26 lipca 2020 r. do godziny 20 brak danych na temat osób pełniących opiekę nad dziećmi (wpisano nieobecność usprawiedliwiona lub lista obecności była niewypełniona).

W grudniu 2020 r. w Domu Dziecka przebywało 26 wychowanków, w tym czworo umieszczonych było w MOW, zakładzie poprawczym lub szpitalu psychiatrycznym.

W dniach 6 grudnia 2020 r. w godzinach od 8 do 20, 10 grudnia 2020 r. w godzinach od 16 do 20, 31 grudnia 2020 r. od godziny 16 do 20 opiekę nad dziećmi sprawował jeden wychowawca.

(dowód: akta kontroli str. 517-533)

Na pytanie czy i w jaki sposób w uregulowaniach wewnętrznych ustalono opiekę nad dziećmi w godzinach nocnych Dyrektor wyjaśnił, że *w godzinach nocnych wg grafiku są obstawione dyżury nocne przez wychowawców.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

W dniach 15, 16, 31 lipca 2019 r. w godzinach nocnych od godziny 22 do 8 opiekę nad dziećmi sprawował jeden wychowawca.

W dniach 16, 26, 27, 28, 29 i 30 grudnia 2019 r. w godzinach od 22 do 8 opiekę nad dziećmi sprawował jeden wychowawca.

W dniach 8 lipca 2020 r. w godzinach od 20 do 8 i 31 lipca 2020 r. w godzinach od 20 do 22 opiekę nad dziećmi sprawował jeden wychowawca.

W dniach 11 i 15 grudnia 2020 r. w godzinach od 20 do 8 opiekę nad dziećmi sprawował pedagog.

W dniu 12 grudnia 2020 r. w godzinach od 20 do 8 opiekę nad dziećmi sprawował Dyrektor.

W dniach 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 25 grudnia 2020 r. od 20 do 8 opiekę nad dziećmi sprawował jeden wychowawca.

(dowód: akta kontroli str. 517-533)

W zakresach czynności wychowawców, specjalistów i opiekunki przewidziano typowe dla ich stanowisk zadania opiekuńczo-wychowawcze. Zakresy czynności wychowawców nie były tożsame z zakresem opiekunki zatrudnionej w placówce.

(dowód: akta kontroli str. 502-516)

Dyrektor wyjaśnił, że *nie było sytuacji zamknięcia placówki. Jeżeli wyjeżdżaliśmy na kolonie, to wyjeżdżały wszystkie dzieci z obu domów. Nie było sytuacji aby dzieci z innej placówki przebywały w Domu Dziecka im. Korczaka lub Domu Dziecka Nr 2 w Strzyżowie.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

W okresie objętym kontrolą ośmioro wychowanków przebywało w MOW.

(dowód: akta kontroli str. 457-497)

4. Dla każdego dziecka, zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*, prowadzono karty pobytu.

W przypadku wszystkich dzieci karty te nie zawierały wpisów za poszczególne miesiące okresu objętego kontrolą, co było niezgodnie z § 17 ust. 4 cyt. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 666-679)

Wpisy w karcie jednego dziecka zawierały dane o faktach ogólnie już znanych zawartych w informacjach czy orzeczeniach uzyskanych od innych podmiotów, np. w zakresie stanu zdrowia ograniczały się do wpisów o odbytych konsultacjach stomatologicznych, wykonaniu „potrzebnych badań” oraz stwierdzeń: „stan zdrowia ogólnie dobry”. W większości miały charakter ogólny, np. odnotowywały rozmowę z bratem, wizytę w Domu Dziecka członka rodziny, udział w spotkaniu świątecznym, w zajęciach kółek zainteresowań. Wpisy w pozostałych 11 kartach dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności, nie były ogólne i lakoniczne.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 666-679)

W Domu Dziecka nie zatrudniono psychologa w związku z tym nie prowadzono stosownie do przepisu § 17 ust. 1 pkt. 3 i 4 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*, kart udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa oraz arkuszy badań i obserwacji.

W dokumentacji wszystkich dzieci nie było także kart udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga oraz arkuszy jego badań i obserwacji, a także z powodu nieobecności od 13 czerwca 2019 r. terapeuty – kart udziału w zajęciach prowadzonych przez terapeutę, o których mowa w cyt. powyżej przepisie.

W czterech sprawach znajdowały się pojedyncze opinie pedagogiczne lub notatki pedagoga: jedna opisująca sytuację dziecka (niepodpisana), druga na temat zachowania i jedna opisująca sytuację rodzinną wychowanki oraz jej charakter w związku z samookaleczeniem się. W jednej sprawie znajdowało się pięć notatek na temat kradzieży, picia alkoholu, nieobecności w szkole.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 666-679)

W Domu Dziecka prowadzono wspólną ewidencję wychowanków, która zawierała elementy wymienione w § 17 ust. 5 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*. W trakcie niniejszej kontroli została założona odrębna ewidencja dla wychowanków Domu Dziecka Nr 2 w Strzyżowie.

(dowód: akta kontroli str. 601-612; 666-679)

Dyrektor wyjaśnił, że *po podziale placówki dzieciom przeniesionym do drugiej placówki zostały w starej ewidencji (w nawiasie) dodane numery porządkowe obok starej numeracji (więc w ewidencji były wyszczególnione, które dzieci są w drugiej placówce). W trakcie kontroli założono zeszyt z ewidencją dotyczącą drugiej placówki.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

5. We wszystkich analizowanych sprawach w dokumentacji nie było formalnego powołania Zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka. Do marca 2020 r. do udziału w posiedzeniach zespołu zapraszano m.in. rodziców dzieci, nauczycieli ze szkół, przedstawicieli Policji, sądów, PCPR.

W sporządzonych przez wychowawców *protokołach z posiedzenia zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka* dotyczących 12 wychowanków nie zawarto, zgodnie z art. 136 pkt 2, 4 i 6 ustawy o *pieczy zastępczej*, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i z rodziną, informacji dotyczących monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go

w rodzinnej pieczy zastępczej. Pozostałe elementy określone w przepisie art. 136 ustawy zostały ujęte w ocenach wychowawców.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

Ocen dokonywano w terminie określonym w przepisie art. 138 ust. 1 ww. ustawy, ze wskazaniem jaki okres obejmują, za wyjątkiem ocen dotyczących trojga dzieci za okres od września 2020 r. do marca 2021 r., która obejmowała siedem miesięcy.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

Dyrektor wyjaśnił, że *według dokumentów które posiadam trojga dzieci protokoły z Posiedzenia Zespołu do Spraw Okresowej Oceny Dziecka z dnia 24 marca 2021 r. obejmowały okres wrzesień 2020 r – luty 2021 r.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

Zapisy w dokumentacji dotyczącej oceny nie były ogólnymi stwierdzeniami, lecz w sposób opisowy przedstawiały sytuację dziecka.

Zgodnie z art. 138 ust. 2. cyt. ustawy Dyrektor, wychowawcy i pedagog formułowali pisemne wnioski o pozostawieniu wychowanków w placówce, które zostały przesłane do właściwych sądów, za wyjątkiem sześciu spraw, w których nie było dowodu przekazania do sądu wniosków z oceny za okres od września 2019 r. do lutego 2020 r., jednej sprawy – za okres od września do listopada 2020 r., jednej sprawy – za okres od stycznia do lutego 2020 r.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

Dyrektor wyjaśnił, że w przypadku jednej sprawy w ocenie za okres *marzec - sierpień 2020 r. we wniosku przesłanym do Sądu we wrześniu podano, że wychowanek został umieszczony 23 września w Zakładzie Lecznicy (Sąd pilotował tę sprawę i wyraził zgodę). Wychowanek w dniu 27 listopada 2020 r. został skreślony z ewidencji wychowanków Domu Dziecka, o czym również powiadomiono Sąd. Zespół omawiał sytuację wychowanka za miesiąc wrzesień – listopad, gdy przebywał w Zakładzie Lecznicy do czasu skreślenia z ewidencji. Nie wysyłałem wniosku, gdyż Sąd był o tym wcześniej poinformowany.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

W dokumentacji wszystkich dzieci, w tym siedmiorga powyżej 13. roku życia nie było dowodów potwierdzających umożliwienie wychowankom uczestnictwa i wyrażenia opinii i poglądów podczas posiedzenia Zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

6. W aktach wychowanków nie było opinii Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka sporządzonych w trybie art. 139a ustawy o *pieczy zastępczej*. Opinie takie powinny zostać sporządzone co najmniej w przypadku czworga dzieci zgłoszonych do adopcji. W Domu Dziecka, dla wszystkich dzieci objętych próbą, sporządzano opinie dla sądów i PCPR dotyczące zachowania dzieci, ich niepełnosprawności, pobytów w SOSW, współpracy Domu Dziecka z opiekunami prawnymi dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

7. W dokumentacji siedmiorga dzieci znajdowały się ich oświadczenia o zapoznaniu się z regulaminem organizacyjnym Domu Dziecka. W pozostałych pięciu sprawach nie było dowodów potwierdzających poinformowanie dzieci o przysługujących im prawach, z tego troje dzieci było w wieku poniżej 13. roku życia. Prawa, obowiązki i uprawnienia wychowanków placówki zostały zawarte w dokumentach wewnętrznych.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 449-456)

Dyrektor wyjaśnił, że *wszystkie dzieci zostały zapoznane z prawami i obowiązkami wychowanków. Jeden wychowanek nie potrafi pisać, zaś w drugim przypadku nie potrafił wytłumaczyć dlaczego wychowanek nie podpisał, że zapoznał się z regulaminem, może przez zapomnienie.*

Na pytanie czy pracownicy placówki informowali dzieci o ich prawach, instytucjach zajmujących się sprawami dzieci i aktach prawnych traktujących o prawach dzieci, a jeżeli tak to kiedy oraz czy czynności te były dokumentowane wyjaśnił, że *dzieci są informowane przez wychowawców na spotkaniach w grupach. W spotkaniach tych (comiesięcznych) omawiane są wysokość kieszonkowego, jak i wszelkie problemy wychowanków. Oprócz tego wychowawca grupy na dyżurze zawsze jest do dyspozycji wychowanków i przekazuje im również wiadomości związane z ich prawami. Nie jest to odnotowywane w dokumentach. Jest stały kontakt wychowawcy z wychowankami.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

8. Na pytanie o podanie liczby dzieci wobec których podjęto działania reintegracyjne w placówce i liczbę dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych oraz przyczyn nieobjęcia takimi działaniami wszystkich dzieci Dyrektor wyjaśnił, że *nie mieliśmy dzieci które powróciły do rodzin biologicznych.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

W czterech przypadkach rodzice dzieci zostali pozbawieni praw rodzicielskich lub nie żyli, zaś cele pracy z dzieckiem określone w planach pomocy dotyczyły usamodzielnienia, adopcji lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

W kolejnej sprawie matka nie mieszkała pod wskazanym adresem i nie podejmowała działań zmierzających do powrotu dziecka pod jej opiekę, ojciec został pozbawiony władzy rodzicielskiej. Jednak w planie pomocy jako cel pracy z dzieckiem wyznaczono powrót dziecka do rodziny biologicznej bez wskazania działań w jaki sposób należałoby to realizować, za wyjątkiem rozpoznania sytuacji rodzinnej.

W kolejnych dwóch sprawach (rodzeństwo) matce ograniczono władzę rodzicielską, a następnie została jej pozbawiona; ojciec nie żyje. W diagnozach psychofizycznych wskazano, że dzieci nie mają żadnych szans na powrót do rodziny biologicznej, gdyż matka nie utrzymuje kontaktu z nimi, nie odbiera telefonów od nich. W planach jako cel pracy z dzieckiem określono umieszczenie w rodzinie przysposabiającej, a następnie – od września 2019 r. – zmieniono go na przygotowanie do usamodzielnienia.

W ww. przypadkach nie podejmowano działań reintegracyjnych mających na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych, zaś umożliwiano im kontakt z rodzeństwem i rodziną.

W pozostałych przypadkach:

- matka posiadała ograniczoną władzę rodzicielską, a ojciec nie żył; w diagnozie wskazano na konieczność pedagogizacji matki i jej partnera, motywowanie do podjęcia terapii rodzinnej i mobilizowania do starań zmierzających do powrotu dziecka do domu rodzinnego; w planie pomocy jak cel główny pracy z dzieckiem założono m.in. powrót do rodziny naturalnej; w dokumentacji jeden zapis o podjęciu współpracy z asystentem rodziny w sprawie sytuacji rodzinnej, materialnej i prawnej;
- matka i ojciec posiadali ograniczoną władzę rodzicielską; w diagnozie wskazano na konieczność pedagogizacji matki i jej partnera, motywowanie do podjęcia terapii rodzinnej i mobilizowania do starań zmierzających do powrotu dziecka do domu rodzinnego; w planie pomocy jak cel główny pracy z dzieckiem założono m.in. powrót do rodziny naturalnej; w dokumentacji jeden zapis o podjęciu współpracy z asystentem rodziny w sprawie sytuacji rodzinnej, materialnej i prawnej;
- matka i ojciec posiadali ograniczoną władzę rodzicielską; w diagnozie wskazano na konieczność pedagogizacji matki w celu zwiększenia jej kompetencji rodzicielskich, w planie pomocy jak cel główny pracy z dzieckiem założono m.in. powrót do rodziny naturalnej; w dokumentacji jeden zapis o podjęciu współpracy

z asystentem rodziny w sprawie sytuacji rodzinnej, materialnej i prawnej oraz kontaktach telefonicznych z rodzicami;

- matka posiadała ograniczoną władzę rodzicielską, zaś ojciec został jej pozbawiony; w planie pomocy określono jako cel pracy z dzieckiem powrót dziecka do rodziny naturalnej jednak nie określono w nim celów i działań długoterminowych i krótkoterminowych w tym zakresie, poza nawiązaniem kontaktu z rodziną, czy przeprowadzeniem rozmowy z matką; w uwagach o efektach realizacji planu wpisano m.in. stały kontakt z matką; w dokumentacji pismo Ośrodka Pomocy Społecznej w Legionowie do PCPR w Legionowie z 7 stycznia 2020 r. o odmowie matki skorzystania ze wsparcia w formie pomocy asystenta rodziny i z pomocy psychologa.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 680-692)

Dyrektor wyjaśnił, że *matka jest zadowolona z opieki nad dzieckiem. Uważa, że dziecko zmieniło się na lepsze. Jest w stałym kontakcie z nami i uważa, że obecna sytuacja jest dobra dla jej dziecka.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

- rodzice posiadali ograniczone prawa rodzicielskie, w dokumentacji zapisy wskazujące na urlopowanie wychowanka wraz z bratem co dwa tygodnie do domu rodzinnego na weekendy; w planie pomocy jako cel pracy z dzieckiem określono przygotowanie do usamodzielnienia, zaś zadania krótkoterminowe zostały sformułowane w sposób ogólny i głównie miały na celu utrzymanie kontaktu z rodziną.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 680-692)

Dyrektor wyjaśnił, że *rodzice podejmowali próby powrotu dzieci do domu, lecz Sąd nie wyraził na to zgody. Sprawy te toczą się poza naszą wiedzą. Sąd nie informuje nas o tych zdarzeniach.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

9. Spośród badanej próby dwoje dzieci było w okresie objętym kontrolą w wieku co najmniej 17 lat. W przypadku jednego wychowanka, który został przyjęty do Domu Dziecka w wieku 17,5 roku opiekun usamodzielnienia został wyznaczony w ustawowym terminie, zaś indywidualny program usamodzielnienia opracowano z pięciodniowym opóźnieniem w stosunku do terminu wynikającego z przepisu art. 145 ust. 4 ustawy o *pieczy zastępczej*. W programie usamodzielnienia, zawierającym elementy określone w przepisie art. 145 ust. 1 ustawy, wskazano na możliwość powrotu do domu rodzinnego lub ze względu na stan zdrowia umieszczenie w DPS, co było niezgodne z celem głównym określonym w planie pomocy. Program ten dotyczył m.in. pomocy w ukończeniu szkoły, kontroli stanu zdrowia i możliwości korzystania z porad psychologicznych oraz pedagogicznych w szkole i w Domu Dziecka.

W przypadku drugiego 17 letniego dziecka opiekun usamodzielnienia został wyznaczony w ustawowym terminie¹⁸.

W pozostałych 10 przypadkach dzieci nie osiągnęły 17. roku życia.

Ponadto w pięciu innych sprawach wychowankowie terminowo wyznaczyli opiekunów usamodzielnienia oraz opracowali indywidualne programy usamodzielnienia. Wszystkie programy zawierały wymagane dane i odnosiły się m.in. do pomocy w znalezieniu zatrudnienia – rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy, uzyskania uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego, ukończenia szkół bądź kontynuowania nauki w technikum, udziału w kursach zawodowych organizowanych przez Urząd Pracy, wsparcia emocjonalnego, pomocy w zakupie laptopa niezbędnego do kształcenia zawodowego na kierunku nauk informatycznych,

¹⁸ Nie opracowano indywidualnego programu usamodzielnienia w związku z tym, że dziecko miało 17 lat.

opłacenia internatu i wydatków na dojazdy do szkoły, złożenia podania o mieszkanie socjalne, zacieśniania relacji rodzinnych.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 534-600; 658-665)

Na pytanie jakie podejmowano w placówce działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków Dyrektor wyjaśnił, że były to *w ramach kółka ogrodniczego – zajęcia w ogrodzie (plewienie, grabienie liści, opieka nad kwiatami), w ramach kółka kulinarnego – zajęcia w kuchni (pieczenie, nauka gotowania), pomoc dzieciom w zakupach ubrań, wyrobieniu dokumentów, poruszaniu się po instytucjach.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W diagnozach psychofizycznych 11 wychowanków nie wskazano daty ich sporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 380-400; 619-631)

Zgodnie § 14 ust. 1 rozporządzenia *w sprawie pieczy zastępczej* niezwłocznie po przyjęciu dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej sporządza się diagnozę psychofizyczną dziecka.

Dyrektor wyjaśnił, że *nie zwrócił uwagi na brak daty sporządzenia diagnozy. Diagnozy powinny być sporządzane niezwłocznie po przyjęciu wychowanka. Nie zawsze jest to możliwe. Brak danych i oczekiwanie na pełną dokumentację powoduje, że oczekujemy na dokumenty. Nie mając pełnej wiedzy trudno jest sporządzić diagnozę.*

(dowód: akta kontroli str. 358-379)

2. W jednym przypadku¹⁹ wskazano datę sporządzenia diagnozy w dniu 11 listopada 2012 r., jednak ujęto w niej informacje o zdarzeniach m.in. z grudnia 2013 r., tj. po prawie dwóch latach od dnia wejścia w życie rozporządzenia *w sprawie pieczy zastępczej* i po 13 miesiącach od daty jej sporządzenia. W kolejnym²⁰ – o zdarzeniach, które miały miejsce odpowiednio po 21 miesiącach. W jednym przypadku diagnoza odnosiła się do schorzenia, które zostało zdiagnozowane po 11 miesiącach od przyjęcia wychowanka do Domu Dziecka. W kolejnych dwóch – odpowiednio do wydarzeń po dwóch miesiącach.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 380-400; 619-631)

W zakresie pierwszych dwóch spraw Dyrektor wyjaśnił, że *dotyczyło to okresu gdy nie był dyrektorem jednostki i trudno w tym momencie ocenić tę sytuację. W pozostałych, że diagnozy sporządzono w późniejszym okresie.*

(dowód: akta kontroli str. 358-379)

3. W sześciu diagnozach nie wskazano kto je sporządził.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 380-400; 619-631)

Zgodnie § 14 ust. 2 rozporządzenia *w sprawie pieczy zastępczej* diagnozę sporządza psycholog lub pedagog.

Dyrektor wyjaśnił, że *nie przywiązywaliśmy wagi do tego kto sporządza diagnozę. Na etacie mamy tylko pedagoga i dla nas było to jednoznaczne.*

(dowód: akta kontroli str. 358-379)

4. W siedmiu diagnozach, niezgodnie z dyspozycją przepisu § 14 ust. 4 pkt 5 cyt. rozporządzenia, nie ujęto wskazań dotyczących przygotowania dziecka do usamodzielnienia. Ponadto, niezgodnie z przepisem § 14 ust. 4 pkt. 1 i 2

¹⁹ Dziecko przebywało w Domu Dziecka od dnia 15 września 2009 r.

²⁰ Dziecko przebywało w Domu Dziecka od dnia 15 września 2009 r.

rozporządzenia, w jednej diagnozie nie zawarto wskazań w zakresie dalszej pracy pedagogicznej z dzieckiem oraz programu terapeutycznego.

(dowód: akta kontroli str. 116-120; 306-308; 380-400; 619-631)

Dyrektor wyjaśnił, że w trakcie pisania diagnoz dzieci były w trakcie diagnozy psychologicznej, przyglądaliśmy się dzieciom, jaka pomoc jest im potrzebna. Nie znamy tych dzieci, oczekujemy na dokumenty, dlatego czas dwóch tygodni na sporządzenie pełnej diagnozy nie zawsze jest wystarczający, musimy dzwonić do instytucji (szkoła, przedszkole, GOPS, MOPS) aby otrzymać jakieś informacje dotyczące dzieci. Mamy świadomość niedoskonałości w tym zakresie ale działania dotyczące dokumentacji zajmują dużo czasu. W okresie pandemii, kwarantanny, remontu budynku związanego z podziałem prowadziło do dezorganizacji pracy. Wszyscy wychowawcy i pedagog zaangażowani byli w pracę opiekuńczą. Brak było czasu na działania związane z dokumentacją. Pedagog był zaangażowany w pracę bezpośrednią z dziećmi (stały pobyt dzieci w placówce, nauka on-line).

(dowód: akta kontroli str. 358-379)

5. a) Plany pomocy nie zawierały dat ich opracowania, a dokumentacja nie potwierdzała, że zostały one opracowane we współpracy z asystentem rodziny prowadzącym pracę z rodziną dziecka lub podmiotem organizującym pracę z rodziną.

Stosownie do § 15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej niezwłocznie po sporządzeniu diagnozy wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka we współpracy z asystentem rodziny prowadzącym pracę z rodziną dziecka lub podmiotem organizującym pracę z rodziną opracowuje plan pomocy dziecku.

b) W planach pomocy niezgodnie z przepisem § 15 ust. 3 pkt 1 cyt. rozporządzenia nie określono, celów i działań krótkoterminowych oraz długoterminowych.

Zgodnie z ww. przepisem w planie pomocy określa się cele i działania krótkoterminowe i długoterminowe, uwzględniając w szczególności wiek dziecka, jego możliwości psychofizyczne, sytuację rodzinną i przebieg procesu przygotowania dziecka do usamodzielnienia.

c) Zadania krótkoterminowe i sposoby ich realizacji w planach pomocy dla 10 dzieci zostały sformułowane w sposób ogólny, a w dziewięciu przypadkach nie określono konkretnych działań, które należało realizować wobec wychowanków.

Rzetelnie opracowane plany pomocy winny zawierać precyzyjne cele i zadania adekwatne do zidentyfikowanych potrzeb.

d) We wszystkich 12 przypadkach nie było zapisów wskazujących na podstawie jakiej dokumentacji i jakich analiz plany zostały sporządzone. W 11 przypadkach plany pomocy nie uwzględniały m.in. wniosków do dalszej pracy pedagogicznej, terapeutycznej, pracy z rodziną dziecka oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej zawartych w diagnozach.

Zgodnie z § 15 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej plan pomocy opracowywany jest na podstawie diagnozy. Przepis § 15 ust. 4 pkt. 2, 3 i 4 cyt. rozporządzenia wskazuje dokumenty i analizy, na podstawie których należy opracować plany pomocy.

e) W dwóch przypadkach plany obejmowały okres ponad ośmiu miesięcy i nie były modyfikowane w terminie sześciu miesięcy wynikającym z przepisu § 15 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Nie został także zmodyfikowany kolejny plan pracy z dzieckiem, co powinno nastąpić w terminie do 21 lipca 2021 r.

Zgodnie z § 15 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej plan pomocy dziecku jest modyfikowany w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka lub jego rodziny, nie rzadziej niż co pół roku.

(dowód: akta kontroli str. 380-431; 632-657)

Dyrektor wyjaśnił, że *plany pomocy dzieciom zostały sformułowane przez wychowawców grup. W zależności od stażu pracy wychowawcy plany te różnią się pod względem merytorycznym. Młodszy wychowawcy uczą się i nabierają doświadczenia w tym zakresie. Niewątpliwie wpływ miała na to również ogólna sytuacja – pandemia, podział na dwie jednostki, nauka on-line. Jest notoryczny brak czasu na dokładne pisanie dokumentacji. Tak naprawdę nie ma sytuacji w ciągu dyżuru, w którym wychowawca mógłby spokojnie zająć się dokumentami nie mając na uwadze dzieci. W tym właśnie okresie trudno też spokojnie przeanalizować dokumenty. Wszystko jest na szybko. Okres pandemii, nauki on-line, remonty domu. Ostatnie lata były naprawdę trudne i ciężko było „ogarnąć to wszystko”.*

(dowód: akta kontroli str. 358-379)

6. Spośród analizowanych 12 spraw w 10 przypadkach w placówce nie zapewniono specjalistycznych działań opiekuńczo-wychowawczych, pomimo posiadania dokumentów wskazujących na potrzebę objęcia dzieci takimi działaniami. Także prowadzona w placówce dokumentacja nie potwierdzała ich realizacji poza Domem Dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 380-431)

Zgodnie z art. 93 ust. 4 pkt. 1 i 6 ustawy o pieczy zastępczej placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne, a także obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi. Przepis § 18 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej stanowi, iż dziecku umieszczonemu w placówce opiekuńczo-wychowawczej zapewnia się dostęp do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, a także terapeutycznych i rewalidacyjnych o ile takie są wskazane dla dziecka.

Dyrektor wyjaśnił, że:

- *dziecko jest objęte działaniami specjalistycznymi w ciągu tygodnia w SOSW. My nie posiadamy specjalistów w tym zakresie. Uczymy dzieci samoobsługi, życia codziennego, zajmujemy się leczeniem,*
- *wychowanek został objęty terapią, okres oczekiwania na termin jest zawsze odległy,*
- *wychowanka została zapisana do poradni, czeka na termin,*
- *wychowanek jest objęty terapią pedagogiczną w szkole od godziny 8 do 15. W okresie pandemii zdalnie. Dokumentacja dotycząca terapii jest przedstawiona wychowawcy do zapoznania się. Nie otrzymujemy kopii dokumentów,*
- *zadania realizowane są w przedszkolu. Jest objęty wczesnym wspomaganie rozwoju,*
- *nie jesteśmy specjalistami i nie prowadzimy takich działań,*
- *brak dokumentacji, czekamy na termin,*
- *w Domu Dziecka nie zatrudniamy specjalistów w tym zakresie,*
- *w SOSW wychowanek ma realizowane zadania zlecone przez specjalistów. Nie mamy potwierdzeń w tym zakresie,*
- *dzieci przebywające SOSW, przedszkolach mają zapewnione wszystkie zajęcia specjalistyczne. Nie mamy specjalistów takich jak w szkołach. Dlatego dzieci w tych instytucjach mają cały zakres zajęć specjalistycznych. Staramy się aby Dom Dziecka był domem podobnym do domu rodzinnego. Dzieci po powrocie ze szkoły odrabiają zadania, mają dyżury, przygotowują kolacje. Muszą mieć też czas wolny*

na własne zainteresowania. W domach rodzinnych dzieci po powrocie ze szkoły nie mają dodatkowych zajęć. W dni wolne nie chodzą na dodatkowe zajęcia ze specjalistami. Sytuacja, w której od rana (w szkole) do wieczora (w Domu Dziecka) dziecko przebywa na zajęciach nie jest dobre dla dziecka. Dzieci objęte są opieką w poradniach ale nie zawsze chcą w tym uczestniczyć. Nie jest to łatwe ale poszukujemy rozwiązań.

(dowód: akta kontroli str. 358-379)

7. Dyrektor Domu Dziecka nie realizował obowiązku wynikającego z przepisu art. 100 ust. 4a cyt. ustawy, dotyczącego złożenia w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej wniosku do właściwego sądu w celu zbadania zaistnienia warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziny, albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.

Zgodnie z art. 100 ust. 4a ustawy o *pieczy zastępczej* dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej składa do właściwego sądu wnioski wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. Do wniosku dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej dołącza opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną.

Dyrektor wyjaśnił, że *Sąd jest na bieżąco informowany o sytuacji dzieci. Nie zwracałem się do Sądu z mojej winy. Nie wiedziałem (nie doczytałem o tym obowiązku). Jeżeli chodzi o wnioski do Sądu o wszczęcie postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny to nie wysyłałem takiego pisma. Koniec roku 2019 i cały 2020 był rokiem przekształcenia Domu na dwie jednostki. Na wiosnę 2020 r. wybuchła epidemia. Sytuacja ta dezorganizowała pracę. Przy tej dynamicznej i nowej sytuacji wiele spraw zostało przeze mnie zaniedbane. Obecnie zacząłem wysyłać pisma do sądu w tej sprawie. Sytuacja dziecka jest stale monitorowana przez sąd. Co pół roku wysyłamy opinie dotyczące sytuacji wychowanka. Zespół ds. okresowej oceny dziecka przesyła wnioski o sytuacji dziecka. Rodzice zwracają się do sądu o powrót dziecka do domu.*

(dowód: akta kontroli str. 358-379; 498-501)

8. W związku z nieobecnością terapeuty od dnia 13 czerwca 2019 r. do dnia zakończenia kontroli oraz koniecznością wykonywania obowiązków wychowawcy przez pedagoga wychowankowie nie otrzymywali specjalistycznej pomocy w placówce. Dokumentacja prowadzona w Domu Dziecka nie potwierdzała realizacji specjalistycznych zajęć z wychowankami przez tych specjalistów.

(dowód: akta kontroli str. 173-214; 380-431; 517-533)

Dyrektor wyjaśnił, że *pedagog był zaangażowany w pracę z dziećmi. Chodziło o zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom. Pomoc dzieciom niepełnosprawnym. Jest jeden wychowawca na cały dom. Każdy wyjazd do lekarza, do szkoły, dentysty, zakupy dla dziecka wiąże się z nieobecnością wychowawcy na dyżurze i zastąpieniem go przez pedagoga. W przypadku zwolnienia lekarskiego wychowawcy pedagog również wchodzi na grupę i pracuje z dziećmi. Nie ma możliwości zastąpienia go innym wychowawcą. Ewentualnie pracuje dyrektor. Terapeuta od 2019 r. jest na zwolnieniu lekarskim. Na jego etacie pracuje wychowawca w związku z trudnością z obstawieniem pełnych dyżurów. W momencie gdy dzieci przebywały w domu (pandemia) przez 24 godz. musieliśmy zapewnić opiekę również w godzinach popołudniowych, gdy zwykle dzieci przebywały w szkole.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

9. W lipcu i grudniu 2019 r. oraz 2020 r. nie zapewniono, odpowiedniej do wymogów przepisu § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, opieki w czasie zajęć opiekuńczo-wychowawczych. W lipcu 2019 r. trzynastokrotnie, grudniu 2019 r. – jedenastokrotnie, w lipcu 2020 r. – jednokrotnie, w grudniu 2020 r. – trzykrotnie. Opieka ta, niezgodnie z cyt. przepisem, sprawowana była przez jednego wychowawcę i opiekunkę dziecięcą; pedagoga i opiekunkę dziecięcą, bądź tylko przez jednego wychowawcę lub opiekunkę dziecięcą; pedagoga czy Dyrektora.

(dowód: akta kontroli str. 517-533)

Zgodnie z § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej w czasie zajęć opiekuńczych i wychowawczych pod opieką jednego wychowawcy może przebywać nie więcej niż 14. dzieci.

Przyczyny niezapewnienia odpowiedniej opieki zostały przedstawione w wyjaśnieniu powyżej.

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

10. W lipcu i grudniu 2019 r. oraz 2020 r. nie zapewniono, odpowiedniej do wymogów przepisu § 20 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, opieki w godzinach nocnych. W lipcu 2019 r. trzykrotnie, grudniu 2019 r. – sześciokrotnie, w lipcu 2020 r. – dwukrotnie, w grudniu 2020 r. – dwunastokrotnie. Opieka ta, niezgodnie z cyt. przepisem, sprawowana była przez jednego wychowawcę, pedagoga lub Dyrektora.

(dowód: akta kontroli str. 517-533)

Zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej w okresie od 2 stycznia 2013 r. do dnia 1 stycznia 2021 r. w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa więcej niż 14 dzieci, w godzinach nocnych opiekę sprawują co najmniej dwie osoby pracujące z dzieckiem, w tym jeden wychowawca.

Przyczyny niezapewnienia odpowiedniej opieki zostały przedstawione w wyjaśnieniu powyżej.

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

11. Prowadzone dla każdego dziecka karty pobytu nie zawierały wpisów w różnych obszarach wymienionych w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, za poszczególne miesiące okresu objętego kontrolą, co było niezgodnie z § 17 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 666-679)

Zgodnie z § 17 ust. 4 pkt 2 cyt. rozporządzenia karty pobytu dziecka uzupełnia się nie rzadziej niż co miesiąc.

Dyrektor wyjaśnił, że jeżeli w poszczególnych miesiącach nie działo się nic istotnego np. stan zdrowia, nie wpisywano uwag (choć można wpisać – stan zdrowia nie uległ zmianie).

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

12. W dokumentacji wszystkich dzieci nie było kart udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga oraz arkuszy jego badań i obserwacji, arkuszy badań i obserwacji psychologicznych a także kart udziału w zajęciach prowadzonych przez terapeutę.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 666-679)

Zgodnie z § 17 ust. 1 pkt. 3 i 4 ww. rozporządzenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej dla każdego dziecka prowadzi się kartę udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga lub osobę prowadzącą terapię z opisem

ich przebiegu, o ile dziecko tego wymaga oraz arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych.

Dyrektor wyjaśnił, że *związane to było z brakiem czasu.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

13. W *protokołach z posiedzenia Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka* dotyczących 12 wychowanków nie zawarto wymaganych przepisem art. 136 pkt. 2, 4 i 6 ustawy o *pieczy zastępczej* analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i z rodziną, informacji dotyczących monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

Na pytanie dlaczego w ww. protokołach nie zawarto, wymaganych przepisem z art. 136 pkt. 2, 4 i 6 ustawy o *pieczy zastępczej* elementów Dyrektor wyjaśnił, że *dzieci z uregulowaną sytuacją prawną były zgłoszone do adopcji. W momencie gdyby dziecko zostało przekazane do adopcji, fakt ten byłby zgłoszony do Sądu.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

14. W pięciu sprawach, niezgodnie z art. 138 ust. 2. cyt. ustawy, sformułowane przez Dyrektora, wychowawców i pedagoga pisemne wnioski o pozostawieniu wychowanków w placówce, nie zostały przesłane do właściwych sądów.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

Zgodnie z art. 138 ust. 2 ustawy o *pieczy zastępczej* po dokonaniu okresowej oceny sytuacji dziecka zespół formułuje na piśmie wnioski dotyczący zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce i przesyła go sądu.

Dyrektor wyjaśnił, że *był to czas pierwszej fali pandemii, nie wiedzieliśmy czy uda nam się zorganizować spotkanie Zespołu. W ostatniej chwili udało się to przeprowadzić z wszelkimi obostrzeniami z tego wynikającymi. W tamtym gorącym czasie przez zapomnienie nie wysłałem powiadomień do Sądu.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

15. W dokumentacji wszystkich dzieci, w tym siedmiorga powyżej 13. roku życia nie było dowodów potwierdzających umożliwienie wychowankom uczestnictwa i wyrażenia opinii i poglądów podczas posiedzenia Zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

Zgodnie z art. 4a ustawy o *pieczy zastępczej* podmioty realizujące zadania wynikające z niniejszej ustawy, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz kwalifikując dziecko do przysposobienia, są obowiązane do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, oraz stosownie do okoliczności uwzględniają jego zdanie.

Dyrektor wyjaśnił, że *nie decydowałem się na uczestnictwo dzieci w tym zespole, żeby ich nie ranić. To nie od dzieci zależy czy wrócą do domu. Decyduje postawa rodziców i decyzja Sądu. Większość dzieci chce wrócić do domu i trudno jest powiedzieć im, że nie ma takich możliwości. Omawiać przy nich sytuacje w rodzinie, mówić o problemach, niekiedy o przemocach i podejrzeniach o wykorzystywaniu seksualnym (o czym możemy podejrzewać, ale nie zawsze mamy pewność - rozmowy z psychologiem) powoduje że chcemy dzieciom oszczędzić traumy, zwłaszcza, że ich opinia nie decyduje o decyzji Sądu, który ocenia zachowanie rodziców.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

16. W aktach wychowanków nie było opinii Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka sporządzonych w trybie art. 139a ustawy o *pieczy zastępczej*. Opinie takie powinny zostać sporządzone co najmniej w przypadku czworga dzieci zgłoszonych do adopcji.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

Dyrektor wyjaśnił, że *opinie przesłane są do Ośrodka Adopcyjnego, jak i wszelkie inne dokumenty, inaczej proces adopcyjny nie mógłby być zrealizowany.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

17. W przypadku rodziców trojga dzieci, którzy posiadali ograniczoną władzę rodzicielską w Domu Dziecka nie podejmowano działań reintegracyjnych ukierunkowanych na powrót dzieci do rodzin biologicznych. W diagnozach psychologicznych dzieci wskazywano m.in. na konieczność pedagogizacji matki w celu zwiększenia jej kompetencji rodzicielskich oraz motywowanie do podjęcia terapii rodzinnej. W planach pomocy jak cel główny pracy z dzieckiem założono m.in. powrót do rodziny naturalnej.

(dowód: akta kontroli str. 401-431; 680-692)

Zgodnie z art. 93 ust. 4 pkt 4 ustawy o *pieczy zastępczej* placówka opiekuńczo-wychowawcza podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny.

Dyrektor wyjaśnił, że *nie mamy wpływu na zachowania rodziców, mieszkają daleko, nie odwiedzają dzieci, nie chcą rozmawiać z wychowawcami. My ze swej strony zakładamy cele np. powrót do rodziny, ale to od rodziny zależy dalsze postępowanie.*

(dowód: akta kontroli str. 358-373)

OCENA CZĄSTKOWA

W Domu Dziecka zapewniono wychowankom należyte warunki mieszkaniowe, w tym także do nauki zdalnej, jednak skupiono się głównie na zaspokajaniu ich podstawowych potrzeb życiowych, m.in. poprzez udzielenie schronienia, zaopatrzenie w wyżywienie, produkty lecznicze i wyroby medyczne, przedmioty osobistego użytku, książki, zabawki czy środki higieny osobistej. Wprowadzone uregulowania wewnętrzne normowały w sposób czytelny zasady funkcjonowania dzieci w placówce, w tym zasady ich nagradzania i karania.

Realizowane w placówce działania opiekuńczo-wychowawcze nie stanowiły wystarczającej pomocy i w większości nie odpowiadały zidentyfikowanym m.in. w diagnozach psychofizycznych, planach pomocy oraz opiniach psychologiczno-pedagogicznych problemom dzieci. Diagnozy nie zawierały dat ich sporządzenia, a ujmowane w nich informacje potwierdzały, że nie zostały one opracowane niezwłocznie po przyjęciu dzieci do placówki, czym naruszono przepis § 14 ust. 1 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*. Nie zawierały też wszystkich wymaganych elementów określonych w przepisie § 14 ust. 4 cyt. rozporządzenia.

Plany pomocy nie uwzględniały m.in. wniosków do dalszej pracy pedagogicznej, terapeutycznej, pracy z rodziną dziecka oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej zawartych w diagnozach, co było niezgodne z § 15 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia. Z naruszeniem przepisu § 15 ust. 3 pkt 1 cyt. rozporządzenia nie określono w nich celów i działań krótkoterminowych oraz długoterminowych, zaś zadania krótkoterminowe i sposoby ich realizacji zostały sformułowane w sposób ogólny, a także nie wskazano konkretnych działań, które należało realizować wobec wychowanków. W ocenie NIK rzetelnie opracowane plany pomocy winny zawierać precyzyjne cele i zadania adekwatne do zidentyfikowanych potrzeb. Stosownie do przepisu § 15 ust. 5 pkt 1 ww. rozporządzenia, za wyjątkiem dwóch spraw, plany zostały zmodyfikowane w wymaganym terminie.

W większości przypadków nie zapewniono dzieciom specjalistycznych działań opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w art. 93 ust. 4 pkt. 1 i 6 ustawy

o pieczy zastępczej i § 18 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, zarówno w placówce jak i poza nią, pomimo posiadania dokumentów wskazujących na potrzebę objęcia ich takimi działaniami. Spowodowane to było m.in. długotrwałą nieobecnością osoby zatrudnionej w placówce na stanowisku terapeuty, wykonywaniem przez pedagoga obowiązków wychowawcy, niezatrudnieniem do dnia 31 października 2021 r. psychologa – mimo wskazania do jego zatrudnienia w regulaminie organizacyjnym oraz uznaniem, że w przypadku dzieci z niepełnosprawnościami uczęszczającymi do SOSW działania takie są realizowane w tym podmiocie.

Dokumentacja żadnego dziecka nie zawierała wymaganych przepisem § 17 ust. 1 pkt. 3 i 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej arkuszy badań i obserwacji psychologicznych i pedagogicznych, kart udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga i terapeutę.

Prowadzone karty pobytu wychowanków – niezgodnie z przepisem § 17 ust. 4 pkt 2 cyt. rozporządzenia – nie zawierały danych w różnych obszarach wymienionych w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, za poszczególne miesiące okresu objętego kontrolą. Dokonane wpisy w kartach, za wyjątkiem jednego przypadku, dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności, nie były ogólne i lakoniczne.

Ewidencja wychowanków spełniała wymogi określone w § 17 ust. 5 rozporządzenia, jednak mimo podziału placówki w dniu 31 grudnia 2020 r., dopiero w trakcie trwania niniejszej kontroli, założono odrębne ewidencje.

W czasie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i w godzinach nocnych niejednokrotnie opieka nad dziećmi została zorganizowana z naruszeniem przepisów § 10 ust. 2 i § 20 ww. rozporządzenia.

Stosownie do wymogów ustawy o pieczy zastępczej w Domu Dziecka terminowo dokonywano okresowych ocen sytuacji dzieci, formułując wnioski dotyczące zasadności dalszego pobytu dzieci w placówce i przesyłając je – z jednym wyjątkiem – do właściwych sądów. Jednak podczas oceniania nie umożliwiono dzieciom – zgodnie z art. 4a cyt. ustawy – ich wysłuchania i nie uwzględniono, wymaganych przepisem art. 136 pkt. 2, 4 i 6 ustawy, analiz stosowanych metod pracy z dzieckiem i z rodziną, informacji dotyczących monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oraz oceny możliwości powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinnej pieczy zastępczej.

Mimo wynikającego z przepisu art. 93 ust. 4 pkt 4 ustawy o pieczy zastępczej obowiązku podejmowania działań reintegracyjnych wobec dzieci i założenia w trzech planach pomocy jako celu głównego pracy ukierunkowanej na powrót dzieci do rodziny naturalnej nie podjęto takich działań, umożliwiając im jedynie kontakt z rodziną.

OBSZAR

3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.

Opis stanu faktycznego

1. Od dnia 23 października 2020 r. Dyrektor wprowadził *Procedury obowiązujące w Domu Dziecka w Strzyżowie podczas zaostrzonego reżimu sanitarno-epidemiologicznego*. Regulowały one zasady:

- przyjmowania nowych wychowanków, opuszczania budynku i odwiedzin osób z zewnątrz,
- organizacji pracy opiekuńczo-wychowawczej,

- postępowania w przypadku podejrzenia bądź zakażenia wirusem SARS-COV2 u pracowników i u wychowanków.

(dowód: akta kontroli str. 224-231)

W latach 2020-2021 na COVID-19 zachorowała jedna wychowawczyni, jedna wychowanka przebywająca w szpitalu psychiatrycznym, jedna wychowanka przebywająca w MOW, pracownik kuchni oraz jeden z wychowanków przebywających w placówce, który został objęty izolacją. Wychowankowie oraz sześciu wychowawców, którzy mieli z nim kontakt zostali objęci kwarantanną. Obowiązki nieobecnych wychowawców wykonywało pozostałych pięcioro wychowawców zatrudnionych w Domu Dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 232-236)

Dyrektor wyjaśnił, że od wiosny 2020 r. byliśmy wszyscy w bardzo trudnej sytuacji. Szkoły przeszły na tryb zdalnego nauczania co oznaczało, że dzieci przebywały w placówce przez cały dzień. Każdy dodatkowy wolny dzień od nauki powoduje, że o ile nauczyciele mają wolne, to w placówkach jest potrzeba obstawiania do południa dodatkowych dyżurów. Początkowo mieliśmy sześć własnych stanowisk komputerowych, jedno stanowisko w pokoju wychowawców oraz cztery laptopy. Z Fundacji „Polsat” dzieci otrzymały 15 tabletów. Pojawiły się kłopoty z sygnałem Wi-Fi, dlatego zmieniliśmy operatora sieci (światłowód), który ma większą moc przesyłową. Największym problemem jeżeli chodzi o naukę było dostosowanie się do nowej sytuacji. Szkoły nie były na to przygotowane. Każdy nauczyciel inaczej prowadził zajęcia. Dzieci uczyły się na różnych platformach, niektórzy nauczyciele przesyłali zadania przez Messenger, MMS-em lub przesyłali zdjęcia. Panował chaos. Ponieważ mamy dzieci w różnych klasach a młodszy wychowankowie potrzebowali pomocy, było to bardzo utrudnione mając do dyspozycji dwóch wychowawców na dyżurze. W pracę byli zaangażowani wszyscy łącznie z pedagogiem, który od czasu pandemii większość czasu spędzali na dyżurach z dziećmi. W czasie nasilenia pandemii czy kwarantanny dzieci przebywały zamknięte w placówce. Był zakaz wyjść i odwiedzin. Dodatkowo w początkowym okresie problemem był brak środków do dezynfekcji, maseczek, rękawiczek. Wszystko to stopniowo było organizowane; początkowo największą pomoc ofiarowali sponsorzy, później otrzymywaliśmy pomoc od Starostwa, ROPS. Remont budynku związany z podziałem placówki na dwa domy nie pomógł tej sytuacji. Przez większość roku byliśmy zamknięci na terenie placówki, co powodowało że przez cały okres (zarówno do południa jak i po południu) była jednakowa liczba dzieci. Musieliśmy wzmocnić dopołudniowe dyżury w związku z zamknięciem szkół. Przy absencji któregośkolwiek wychowawcy powstawały trudności z pełnym obsadzeniem dyżurów.

(dowód: akta kontroli str. 232-233)

2. W okresie od 12 marca 2020 r. do 26 marca 2021 r. do Domu Dziecka wpłynęło 15 pism Wojewody Podkarpackiego i jedno Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie dotyczące sposobu postępowania w związku z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej COVID-19, które m.in. zawierały zalecenia Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. Regulowały one m.in. zasady opuszczania domów dziecka przez wychowanków, odwiedzin osób z zewnątrz, przyjmowania nowych wychowanków w trybie interwencyjnym, organizacji pracy opiekuńczo-wychowawczej, postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia u wychowanków lub pracowników.

Dom Dziecka co miesiąc przysyłał informacje do Starostwa Powiatowego w Strzyżowie o sytuacji w placówce, a do Wydziału Polityki Społecznej

Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie – o zachorowaniu wychowanków i współpracy z Sanepidem.

(dowód: akta kontroli str. 232-233; 237-283; 305)

3. W dniu 6 kwietnia 2020 r. Fundacja „POLSAT” na podstawie umowy darowizny przekazała placówce 15 sztuk tabletek.

W ramach projektu „Liderzy kooperacji” – Program Edukacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 Dom Dziecka otrzymał z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie w dniach 20 lipca i 3 września 2020 r.: ozonator powietrza, 600 jednorazowych chirurgicznych maseczek ochronnych, 70 sztuk opakowań rękawiczek jednorazowych, 26 butelek środków do dezynfekcji rąk (pięciolitrowych), 20 butelek środka do dezynfekcji powierzchni płaskich (pięciolitrowych), 20 opakowań chusteczek alkoholowych do dezynfekcji powierzchni, pięć termometrów bezdotykowych, 30 przyłbic ochronnych, dwa komplety mat dezynfekcyjnych, 30 fartuchów flizelinowych, 30 jednorazowych kombinezonów ochronnych, sześć bezdotykowych dozowników na płyn dezynfekcyjny.

Na podstawie umowy użyczenia zawartej w dniu 2 października 2020 r., w ramach projektu pn. „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19” Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Powiat Strzyżowski przekazał do Domu Dziecka 20 laptopów wraz z oprogramowaniem jako pomoc w organizacji nauczania zdalnego. Wartość całkowita użyczonego sprzętu stanowiła kwotę 59.053 zł.

W okresie od marca do grudnia 2020 r. Dom Dziecka zakupił z własnych środków w wysokości 1.469 zł płyn do dezynfekcji, fartuchy i przyłbice ochronne, rękawice nitrylowe.

(dowód: akta kontroli str. 279-304)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W Domu Dziecka, wdrażając wskazówki i zalecenia otrzymane m.in. od Ministra Rodziny i Polityki Społecznej i Wojewody Podkarpackiego, wprowadzono uregulowania wewnętrzne normujące zasady funkcjonowania placówki w sytuacji epidemicznej. W wyniku współpracy ze Starostwem Powiatowym w Strzyżowie, z projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”, zabezpieczono potrzeby wychowanków w zakresie nauki zdalnej. Zadbano także o bezpieczeństwo dzieci jak i pracowników Domu Dziecka wyposażając ich w wystarczające środki ochrony indywidualnej oraz organizując miejsca izolacji i kwarantanny.

III. Uwagi i Wnioski

Uwagi

NIK zauważa konieczność zapewnienia dzieciom opieki, jednak przyjmowanie dzieci ponad dozwoloną przepisami liczbę jest stanem nieprawidłowym i może wpływać negatywnie na jakość realizowanych działań opiekuńczo-wychowawczych.

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Uzyskiwanie zezwolenia Wojewody w trybie art. 95 ust. 3a ustawy o *pieczy zastępczej* na przyjęcie dzieci ponad ustawowy limit.
2. Zatrudnianie na stanowisku terapeuty osoby legitymującej się kwalifikacjami określonym w przepisie art. 98 ust. 1 pkt 4 ustawy o *pieczy zastępczej*.
3. Podjęcie działań zmierzających do zapewnienia zastępstwa za osobę zatrudnioną na stanowisku terapeuty, w związku z jej długotrwałą nieobecnością.

4. Realizowanie przez nowo zatrudnionego psychologa w Domu Dziecka zajęć specjalistycznych z dziećmi.
5. Weryfikowanie spełniania przez zatrudnianych pracowników wymogów wynikających z art. 98 ust. 3 pkt 1, 2 i 3 ustawy o *pieczy zastępczej*.
6. Weryfikowanie danych przed zatrudnieniem pracowników w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, zgodnie z przepisem art. 21 ust. 1 ustawy o *przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym*.
7. Zapewnienie realizacji zadań pedagoga odpowiadających zdiagnozowanym potrzebom dzieci.
8. Zapewnienie realizacji zadań terapeuty odpowiadających zdiagnozowanym potrzebom dzieci.
9. Niezwłoczne sporządzanie diagnoz psychofizycznych po przyjęciu dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej, ze wskazaniem dat oraz osoby, stosownie do przepisu § 14 ust. 1 i 2 rozporządzenia w *sprawie pieczy zastępczej*.
10. Ujmowanie w diagnozach stosownie do przepisu § 14 ust. 4 pkt 1, 2 i 5 cyt. rozporządzenia, wskazań dotyczących dalszej pracy pedagogicznej z dzieckiem, programu terapeutycznego i przygotowania dziecka do usamodzielnienia.
11. Opracowywanie planów pomocy niezwłocznie po sporządzeniu diagnoz, ze wskazaniem dat ich opracowania, we współpracy z asystentem rodziny prowadzącym pracę z rodziną dziecka lub podmiotem organizującym pracę z rodziną stosownie do przepisu § 15 ust. 1 rozporządzenia w *sprawie pieczy zastępczej*.
12. Precyzyjne określanie w planach pomocy celów i działań krótkoterminowych oraz długoterminowych zgodnie z przepisem § 15 ust. 3 pkt 1 cyt. rozporządzenia.
13. Opracowywanie planów pomocy na podstawie diagnoz, dokumentacji, analiz, o których mowa w przepisie § 15 ust. 4 rozporządzenia w *sprawie pieczy zastępczej*.
14. Modyfikowanie planów pomocy w terminie określonym w przepisie § 15 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia w *sprawie pieczy zastępczej*.
15. Zapewnienie, zgodnie z art. 93 ust. 4 pkt 1 i 6 ustawy o *pieczy zastępczej* i przepisem § 18 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w *sprawie pieczy zastępczej*, specjalistycznych działań opiekuńczo-wychowawczych stosownych do potrzeb dzieci.
16. Realizowanie obowiązku wynikającego z przepisu art. 100 ust. 4a ustawy o *pieczy zastępczej*, dotyczącego składania w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej wniosku do właściwego sądu w celu zbadania zaistnienia warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziny, albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.
17. Zapewnienie zgodnej z wymogami przepisów § 10 ust. 2 i § 11 ust. 2 rozporządzenia w *sprawie pieczy zastępczej* opieki, odpowiednio w czasie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i w godzinach nocnych.
18. Dokonywanie w kartach pobytu wpisów nie rzadziej niż co miesiąc stosownie do zapisów § 17 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia w *sprawie pieczy zastępczej*.
19. Sporządzanie kart udziału w zajęciach pedagoga lub osobę prowadzącą terapię z opisem ich przebiegu oraz arkuszy badań i obserwacji pedagogicznych zgodnie z przepisem § 17 ust. 1 pkt. 3 i 4 ww. rozporządzenia.
20. Dokonywanie ocen z uwzględnieniem wszystkich elementów określonych w przepisie art. 136 pkt. 2, 4 i 6 ustawy o *pieczy zastępczej*.
21. Zapewnienie przesyłania do właściwych sądów wniosków dotyczących zasadności dalszego pobytu dzieci w placówce zgodnie z art. 138 ust. 2 cyt. ustawy.
22. Dokonując oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zapewnienie ich wysłuchania, jeżeli ich wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają,

oraz stosownie do okoliczności uwzględnianie ich zdania, zgodnie z wymogami przepisu art. 4a ustawy o *pieczy zastępczej*.

23. Dokumentowanie faktu sporządzania opinii Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka sporządzonych w trybie art. 139a ustawy o *pieczy zastępczej*.

24. Podejmowanie, w sytuacjach w których jest to możliwe, działań w celu powrotu dzieci do rodziny zgodnie z art. 93 ust. 4 pkt 4 ustawy o *pieczy zastępczej*.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o *NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o *NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi i
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o *NIK* należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 30 listopada 2021 r.

Kontroler
Małgorzata Milanowska
Główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

Kontroler
Robert Szwagiel
Doradca techniczny

/-/

. /-/